

הַמְגֵלָה וְלִקְחָהּ מִגֵּלַת אֶסְתֵּר מִזְאָרֶת וּמִפְרָשֶׁת מִמְדַּרְשֵׁי חַז"ל

בְּחֶסֶד ה' עָלַי
יָנוּן פִּהִן הַי"וֹ

מִהַדוּרָה שְׁנִיָּה תִשַּׁפ"ב

הקדמה

מי כתב את המגלה? ישנן שתי דעות בענין זה:
בגמרא מבאר שהמגלה נכתבה על ידי אנשי כנסת הגדולה. האבן עזרא
בהקדמה למגלת אסתר כתב שמרדכי כתב את המגלה. (הדברים אינם סותרים זה
את זה שהרי מרדכי היה מאנשי כנסת הגדולה.)
למרות האמור לעיל דבר פשוט הוא שהמגלה נאמרה ברוח הקדש, והירושלמי
סובר שנמסרה למשה רבנו בהר סיני ברוח הקדש. ראיות רבות יש לדבר זה,
ואחת מהן היא הפסוק: "ויאמר המן בלבו" ואם לא נאמרה ברוח הקדש, כיצד
אנו יודעים מה חשב בלבו?

מתי ארעו המארעות של המגלה?

נחלקו בנושא זה: דעת שושלת הקבלה שמעשה המגלה היה 48 שנים לאחר
חרבן הבית הראשון, 22 שנים קודם בגין הבית השני. דעת סדר הדורות
שהמארעות ארעו 60 שנה אחר חרבן הבית הראשון, 10 שנים קודם בגין הבית
השני.

מדוע לא מזכר שם הקב"ה במגלה?

למרות שלא מזכר שם ה' במגלה אומרים חז"ל שכל מקום שכתוב "המלך"
ללא שם אחרשורוש הכונה היא לה'. ומדוע באמת לא נכתב שמו במפרש?

האבן עזרא מבאר שמרדכי לא רצה לכתב את שם ה', בין שפחד שהפרסים
ימחקו את שמו של ה', ויכתבו במקומו את שם העבודה זרה שלהם.
הילקוט מעם לועז מביא שמרדכי ואסתר כשכתבו את המגלה לא ידעו אם אנשי
כנסת הגדולה יסכימו להכניסה לכתובים כאחד מכ"ד ספרי התנ"ך, ואם לא

ח המגלה ולקחה &

יכניסו הרי תתגלגל ללא קדושה ונמצא שם ה' מתחיל, לכן לא כתבו את השם במפרש.

מקום המארות:

"איש יהודי היה בשושן הבירה" - וכי רק יהודי אחד היה בשושן?

במגלת אסתר מופיעה שם העיר שושן פעמים. פעם בשושן ופעם בשושן הבירה. ומבארים ששני שושן היו. אחד שושן הרגילה שהיא השושן שבה היו גרים הצבור ושם היו הרבה יהודים, ושושן אחת היתה עיר הבירה שהיא היתה מעבר לנהר. ואותה הקים אחשורוש כעיר בירה כיון שלא יכול היה להעביר את כסאו של שלמה המלך מעבר לנהר. ובאותה העיר שהיתה מיעדת לצרכי המלך והשרים היה אסור לאיש להתגורר מלבד מרדכי.

אחשורוש: היה שומר אורות אצל בלשצר, ולא היה ראוי למלוכה. נאמרו כמה דעות למקור שמו: א. שמואל: שהשתרו פני ישראל מצרות. ב. ר' יוחנן: שכל המזכיר שמו אומר אח לראשי. ג. שכלם נהיו רשים מרב מסים.

אחשורוש מלך על מאה עשרים ושבע מדינות. אומר האלשיך הקדוש שהוא לא מלך על כל העולם (252 או 240 מדינות) כפי שמלכו המלכים שלפניו, כיון שהפסיק את בניית בית המקדש בעצת ושתי והמן.

ושתי: היתה מצאצאי נבוכדנצר, לדעה אחת בתו של אויל מרודך, ולדעה שניה בתו של בלשצר. אמנם היא סרבה לבוא כדבר המלך אחשורוש אל השרים, בטענה שהיא בת מלך ואלו אחשורוש אינו ראוי כלל למלכות, אך המגלה מדגישה לנו: "ושתי המלכה" לא המלכה ושתי! שכן לאחר מות אביה היתה ללא תאר וכבוד. ואלמלא אחשורוש נשאה הרי שלא היתה מלכה.

ח המְנִלָּה וְלִקְוָה א

הַמֶּן: בֶּן הַמִּדְתָּא מְזִרְעוּ שֶׁל אַגְג. אַגְג הָיָה מְלֻךְ עַמְלֵק שֶׁשָּׂאוֹל הַמֶּלֶךְ הַשְּׂאִיר בְּחַיִּים וְנִהְרַג בְּיוֹם שְׁלֵמַחֲרַת עַל יְדֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא. מֵהַלִּילָה הַנוֹסֵף שֶׁנִּשְׂאָר חַי - נוֹצְרָה הַשּׁוֹשְׁלֵת מִחֻדָּשׁ עַד הַמֶּן. זֶה הָיְתָה אַחַת הַסְּבוֹת שֶׁדְּוִקָא אֶסְתֵּר מְזִרְעוּ שֶׁל שָׂאוֹל הָיְתָה צְרִיכָה לְהִבְיָא לְתַלְיָתוֹ, כְּדֵי לְכַפֵּר עַל מַעֲשֵׂה שָׂאוֹל. וְהַדְּבָר מְרַמֵּז בְּמָה שְׂאוֹמֵר מְרַדְכֵי לְאַסְתֵּר: "וְאֵת וּבֵית אָבִיךָ (שָׂאוֹל) תֵּאבְדוּ."

מְרַדְכֵי הַיְהוּדִי: מֵהַגּוֹלִים מְגָלוֹת יְכַנְיָה מְלֻךְ יְהוּדָה, יָשָׁב בְּסִנְהֶדְרִין בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית, יֵשׁ אוֹמְרִים שְׁחֵי זְמַן רַב עַד יָמֵי הַחֲשֻׁמוֹנָאִים.

בְּנוֹ שֶׁל יָאִיר (יָאִיר הָיָה אָחִיו שֶׁל אֲבִיחֵיל אֲב אֶסְתֵּר) מְצַאֲצָאֵי שְׁמַעֵי בֶּן גְּרָא שֶׁקָּלַל אֶת דָּוִד קָלְלָה נִמְרָצַת וְרָצוּ לְהוֹרְגוֹ, אֵךְ דָּוִד רָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁעָתִיד לְצֵאת מִמֶּנּוּ מְרַדְכֵי וְהַשְּׂאִירוּ בְּחַיִּים. אָבִיו הָיָה מִשְׁבֵּט בְּנֵימִין, וְאָמוֹ הָיְתָה מִשְׁבֵּט יְהוּדָה.

אֶסְתֵּר: שְׁלֵשָׁה שְׁמוֹת יְדוּעִים עַל אֶסְתֵּר הַמֶּלְכָּה: אֶסְתֵּר, הַדְּסָה, אֵילַת הַשַּׁחַר.

הָיְתָה מִשְׁבֵּט בְּנֵימִין מְצַאֲצָאֵי הַמֶּלֶךְ שָׂאוֹל, בֵּת דָּוִדוֹ שֶׁל מְרַדְכֵי.

יְשָׁנָה מַחְלֶקֶת בֵּת כְּמָה הָיְתָה כְּאִשֶּׁר נִלְקַחָה אֶל הַמֶּלֶךְ אַחֲשׁוּרוּשׁ:

א. רַב אָמִי : בֵּת אַרְבַּעִים.

ב. שְׁמוּאֵל: בֵּת שְׁמוֹנִים.

ג. רַבֵּן אוֹמְרִים בֵּת שְׁבַעִים וְאַרְבַּע כְּמִנְיַן "הַדְּסָה".

ד. רַב בְּרַכְיָה בְּשֵׁם ר' נַחֲמִיָּה אוֹמֵר בֵּת שְׁבַעִים וְחָמֵשׁ.

ה. סֵדֶר הַדּוֹרוֹת: בֵּת שְׁלוֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ.

הָאֵלְשִׁיךְ מְבַאֵר אֶת הַמְדָּרֵשׁ "מֵה רָאָתָה אֶסְתֵּר שֶׁתְּמַלֵּךְ עַל 127 מְדִינוֹת? אֵלָּא תְּבוֹא בֵּת בֵּתָה שֶׁל שָׂרָה שֶׁהָיְתָה בֵּת 127 וְתַמְלֵךְ עַל 127 מְדִינוֹת" שְׂאִין כּוֹנֵת הַמְדָּרֵשׁ סֵתָם לְעוֹרֵר אֶת הַעֲבוּר, אֵלָּא בָּא לְרַמֵּז שֶׁאֶסְתֵּר הָיְתָה צְדִיקָה כְּמוֹ שָׂרָה. וְלֹא זָכְתָה לְהִנָּצֵל מִיַּד מְלֻךְ גּוֹי כְּפִי שֶׁזָּכְתָה שָׂרָה לְהִנָּצֵל מִפְּרַעֲה וּמֵאֲבִימֵלֶךְ כִּיּוֹן שֶׁהִמְצָאוּתָהּ אֵצֶל הַמֶּלֶךְ הָיְתָה נִצְרָכַת לְהַצִּיל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

זְמַן הַמְשַׁתְּאוֹת: בְּשָׁנָה הַשְּׁלִישִׁית לְמַלְכוּתוֹ.

מְשַׁתָּה רֵאשׁוֹן מֵאָה שְׁמוֹנִים יוֹם. הַתְּחִיל בְּר"ח נִסָּן עַד ג' תְּשֵׁרִי.

מְשַׁתָּה שׁוֹשֵׁן שְׁבַעַת יָמִים. הַתְּחִיל בְּד' תְּשֵׁרִי וְנִגְמַר בְּיוֹם כְּפוּר.

ח המצלה ולקחה &

הסבות למשטה:

דעת רב יהודה: שנתים לקח לבנות את כסא המלכות ובשנה השלישית עשה את המשטה.
דעת ר' נחמיה: בשנה השלישית לבטול בנין המקדש, בין שלפי חשבוננו בני ישראל לא יגאלו לכן עשה משטה. דעת התרגום: שהיה מרד במדינות ונצחם ועשה משטה לנצחון.
בשעת המשטה לבש אחשורוש בגדי כהן גדול.

- ✓ בין הריגת ושתי להכתרת אסתר עברו ארבע שנים. בין משטה אחשורוש להפלת הפור של המן עברו 9 שנים. מגזרת המן ותליתו עברו כ- 11 חודש עד פורים עצמו. (גזרת המן היתה בניסו, ואלו היהודים עמדו על נפשם רק באדר שנה אחר כך).
- ✓ מספר הפעמים שמזכר המן: חמשים וארבע פעמים כמנין: וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי.

פרק א': 6 ויהי בימי אחשורוש² הוא אחשורוש המלך מהדו ועד פוש³ שצע ועשירים ומאה מדינה⁴: 5 צימים ההם פשצת המלך אחשורוש על כסא מלכותו⁵ חשך פשושן הפירה: 6

1. "ויהי בימי אחשורוש" מדוע כתוב בלשון ויהי? אין ויהי אלא לשון צער, היות ואחשורוש היה צרה לבני ישראל.
2. איזו גזרה גזר אחשורוש לפני מעשה המגלה? ובעצת מי? אחשורוש בטל את מלאכת בניית המקדש, בעצת ושתי.
3. "המלך מהדו ועד פוש" מה הפרוש? (ב' שיטות) א. הדו בסוף העולם וכוש בקצה השני וביניהם 127 מדינות. ב. הדו וכוש סמוכות זו לזו, והפונה בפסוק כמו שלמלך קל למלך בשתי מדינות קרובות כמו"כ לאחשורוש היה קל למלך על כל ה 127 מדינות.
4. "שבע ועשרים ומאה מדינה" מה היה מעשה ברבי עקיבא?
רבי עקיבא היה יושב ודורש, נתנמנמו התלמידים ובקש לעוררם, אמר: מדוע זכתה אסתר למלך על 127 מדינות? אלא כך אמר הקב"ה: תבוא אסתר בת בתה של שרה אמנו שחיתה 127 שנה, ותמלך על 127 מדינות.
5. "על כסא מלכותו" איזה כסא? כסא מלכות שעשו לו חכמי מצרים כדמות כסא שלמה.

ח המצלה וְלִקְחוּהָ א

בְּשַׁנַּת שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁפָּטָה לְכָל שָׂרָיו וְעַבְדָּיו⁶ חֵיל פָּרַס וּמְדֵי הַפְּרִתָּמִים⁷ וְשָׂרֵי
הַמְּדִינֹת לְפָנָיו: ⁸ זֶה־הָרְאָתוֹ אֵת עֶשֶׂר כְּבוֹד⁸ מְלָכוּתוֹ וְאֵת יִקָּר תְּפִאֶרֶת גְּדוּלָּתוֹ¹⁰ יָמִים
רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמֵאֵת יוֹם: ⁹ וּבְמִלּוּאֵת הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ¹¹ לְכָל הָעָם¹² הַנִּמְלָאִים
בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה¹³ לְמַגְדוֹל וְעַד קָטָן¹⁴ מִשְׁפָּטָה שְׁבַעַת יָמִים¹⁵ בְּחֶלְרִי¹⁶ גִּנַּת צִיתָן הַמֶּלֶךְ: ¹⁷ חוֹר

6. מאיזו סבה עשה אַחַשְׁוֵרוּשׁ את המִשְׁפָּטָה לְכָל שָׂרָיו וְעַבְדָּיו ?

א. כְּאֲשֶׁר עָבְרוּ שְׁלֹשׁ שָׁנִים מִבְּנֵי־הַכֶּסֶּא. ב. בְּשַׁנַּת שְׁלֹשׁ לְבִטּוֹל מְלֹאכֶת הַמֶּקֶדֶשׁ. ג. שְׁנֵצַח מְדִינֹת שְׁעָמְדוֹ
לְמַרְד בּוֹ.

7. מה הפרוֹשׁ "הַפְּרִתָּמִים"? הם השְׁלִיטִים מְזַרְע הַמְּלוּכָה.

8. אֵילֹו אוֹצְרוֹת הָרָאָה לָהֶם אַחַשְׁוֵרוּשׁ? וּמִדּוּעַ הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה מְאֹה וּשְׁמוֹנִים יוֹם ?

שְׁשֵׁה אוֹצְרוֹת מְכַלִּי בֵּית הַמֶּקֶדֶשׁ הָרָאָה לָהֶם בְּכָל יוֹם וְאֵלוֹ הֵן: עֶשֶׂר, כְּבוֹד, מְלָכוּתוֹ, יִקָּר, תְּפִאֶרֶת, גְּדוּלָּתוֹ.
מִסְפַּר הָאוֹצְרוֹת שֶׁגָּלָה הַקֶּב"ה, הָיָה אֶלֶף וּשְׁמוֹנִים, וּבְכָל יוֹם הָרָאָה שֵׁשׁ. 180 יוֹם כְּפוּל 6 אוֹצְרוֹת שְׁוֹה =
1080.

9. "בְּהָרָאתוֹ אֵת עֶשֶׂר כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ" מִנֵּן הָיָה לוֹ עֲשִׂירוֹת זוֹ ?

עֲשִׂירוֹת שְׁיָרֵשׁ מִכְּרֶשׁ, כִּי הַקֶּב"ה גָּלָה לְכַרְשׁ אוֹצְרוֹת שְׁנֵבּוּכַדְנֶאֶצַּר הַטָּמִין לְאַחַר שְׁצוּהָ לְהִתְחִיל בְּבִנְיַת
הַמֶּקֶדֶשׁ.

10. "תְּפִאֶרֶת גְּדוּלָּתוֹ" מה לומדים מִפְּסוּק זֶה? שְׁאַחַשְׁוֵרוּשׁ לִבְשׁ בְּגָדֵי כְהֵן גְּדוֹל וְהָרָאָם לְאוֹרְחָיו.

11. מִדּוּעַ עָשָׂה אֵת הַמִּשְׁפָּטָה הַשְּׁנִי ? וְעַצְתוֹ שֶׁל מִי הָיְתָה ? בְּכַדִּי לְהַכְשִׁיל אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְזוֹ הָיְתָה עַצַּת
הַמֶּן הַרְשָׁע.

12. לְכָל "הָעָם" מה מְדַיֵּק מִהַמֶּלֶךְ הָעָם? וּמָה הַזְהִיר מְרַדְּכֵי ?

הָעָם הַמֵּיחָד: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כִּיֹּן שָׂרָאָה מְרַדְּכֵי כָּד, הַכְּרִיז: אַל תִּלְכוּ לְאַכֹּל, כִּי הַמֶּלֶךְ הַזֶּמִּין אֶתְכֶם רַק כְּדֵי
לְהַכְשִׁילְכֶם.

13. מִדּוּעַ כָּתוּב בְּפְסוּק "הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה" ?

מִגְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁל שׁוֹשַׁן בְּרַחוּ, לְכֵן כָּתוּב הַנִּמְצָאִים, דְּהֵינּוּ: אֵלֶּה שְׁנֵשְׂאָרוֹ.

14. "לְמַגְדוֹל וְעַד קָטָן" האם זוֹ דְרָכּוֹ שֶׁל מֶלֶךְ ?

הַיּוֹת וְהַסְבָּה שֶׁל הַסְּעוּדָה הָיְתָה לְהַכְשִׁיל אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְכֵן לֹא הָיָה הַבְּדֵל מִקָּטָן לְגְדוֹל.

15. "מִשְׁפָּטָה שְׁבַעַת יָמִים" האם הם הָיוּ נִפְרָדִים מִה 180 יוֹם ?

א. שְׁוֹה הָיָה מֵעַנְיָן 180 יוֹם. ב. שְׁוֹה הָיָה בְּנִפְרָד מִה 180 יוֹם.

16. "בְּחֶצֶר גִּנַּת בֵּיתֵן הַמֶּלֶךְ" מה הַפְּרוֹשׁ ? וּמִי יָשַׁב בְּחֶצֶר, גִּנַּת, בֵּיתֵן ?

גִּנַּת פְּרוֹשׁוֹ: מְקוֹם שְׁזוֹרְעִים בּוֹ יִרְקוֹת וְצִמְחִים, בֵּיתֵן: מְקוֹם הַנְּטוּעַ בּוֹ אֵילָנוֹת רַבִּים. עַל סֵדֵר יִשְׁיבְתֶם יִשְׁנֵן
ג' שִׁטוֹת:

א. מִי שֶׁהָיָה פְּחוֹת חָשׁוּב בְּחֶצֶר, יוֹתֵר חָשׁוּב בְּגִנַּת, וְעוֹד יוֹתֵר חָשׁוּבִים בְּבֵיתֵן.

ב. בְּתַחֲלָה הוֹשִׁיבֶם בְּחֶצֶר, וְהִשְׂאָר בְּגִנַּת, וְכִשְׁלֹא הָיָה מְקוֹם בְּגִנַּת הוֹשִׁיבֶם בְּבֵיתֵן.

ג. שְׁכַלְמֵם יָשְׁבוּ בְּחֶצֶר, אֵלֶּה שֶׁפָּתַח אֶחָד הָיָה פְּתוּחַ לְגִנַּת וּפָתַח אֶחָד הָיָה פְּתוּחַ לְבֵיתֵן.

17. מה בָּא לְחַדֵּשׁ הַפְּסוּק בְּאוֹמְרוֹ: "חוֹר כְּרַפְס וּתְכַלֵּת וכו'" ?

ח המצלה ולקוחה &

כַּרְפָּס וְתַכְלֵת אַחוּז בְּחֻבְלֵי בּוּץ וְאַרְגָּמָן עַל גְּלִילֵי כֶסֶף וְעִמּוּדֵי שָׁשׁ מִטּוֹת זָהָב וְכֶסֶף¹⁸
עַל רֹלְפֵת בַּהֵט וְשָׁשׁ וְדָר וְסַחֲרֵת¹⁹ ; וְהַשְּׁחֹת בְּכָלֵי זָהָב²⁰ וְכָלִים מִפְּלִים שְׁוֹנִים²¹ וַיִּזַּן
מַלְכוּת²² רָצ²³ כִּיד הַמֶּלֶךְ: ח וְהַשְּׁתִּיָּה כִדֵּת²⁴ אִין אִנֶּס²⁵ פִּי כִן יִסַּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל רֵב בֵּיתוֹ
לְעֵשׂוֹת פְּרָלוּן אִישׁ וְאִישׁ: ט גַּם וְשָׁתִי הַמַּלְכָּה עָשָׂתָה מִשְׁתָּה נָשִׁים²⁶ בֵּית הַמַּלְכוּת²⁷ אֲשֶׁר
לְמֶלֶךְ אַחֲשָׁרוֹשׁ: י בִּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי²⁸ פָּטוּב לֵב הַמֶּלֶךְ בֵּינָן אָמַר לְמַהוּמָן בְּוֹתָא חֲרַבּוֹנָא
בְּנִתָא וְאַבְנָתָא זֹתָר וְכַרְפָּס אֲצַעַת הַפְּרִיסִים הַמְּשָׁרְתִים אֵת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲשָׁרוֹשׁ: יא
לְהַבִּיא אֵת וְשָׁתִי הַמַּלְכָּה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּכַתָּר מַלְכוּת לְהַרְאוֹת הָעַמִּים וְהַשָּׂרִים אֵת יַפְיָהּ
פִּי טוֹבָת מַרְאֵה הַיּוֹא: יב וְתַמְאֵן הַמַּלְכָּה וְשָׁתִי לְבּוֹא²⁹ בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר כִּיד הַפְּרִיסִים

היות ודרדד מלכים לשבת על מטות לכו מפרט הפסוק ממה היו עשויות. חור כרפס ותכלת: חמרי היריעות
(הוילונות) שהיו פרוסות מעל היושבים לצל. אחוז: פרוש: קשור, שהוילונות היו קשורות לעמודים. בחבלי
בוץ וארגמן: החבלים היו רקומים בחוטי בוץ וארגמן. על גלילי כסף: גלילים מכסף שבהם היו העמודים.
ועמודי שש: העמודים היו משש.

18. מי יושב על "מטות זהב וכסף"? (ב' שיטות):

מטות זהב וכסף: ר' יהודה אומר: לפי סדר חשיבותם הושיבם. ר' נחמיה אומר: שהמטות היו מזהב,
והרגלים מכסף.

19. "וְדָר וְסַחֲרֵת" מה הפרוש? על רצפת בהט ושש ודר וסחרת: שהיה מרצף באבנים טובות ומרגליות.
איתא בגמ' מגלה, ש- "דר וסחרת", אין זה רצוף אלא אבן טובה שהניחה באמצע הסעודה והאירה להם
בשמש.

20. מהו "והשקות בכלי זהב"? אלו היו כוסות של זכוכית יקרה, והיו יקרים בכלי זהב.

21. מה הפרוש "מפלים שונים"? בלים של בית המקדש.

22. "ויזין מלכות" הסבר מה הפרוש? יזן מבחר ששותים ממנו רק מלכים.

23. "רב" מה הפרוש? שהשקו כל אחד ביין רב שיזין יותר מהשותה.

24. "והשתיה כדת" מה הפרוש?

כל אחד שתה כהרגלו, או שתיה לפני אכילה, או אכילה לפני שתיה, או שתיה מרבה מאכילה, או אכילה
מרבה משתיה.

25. "אין אנס" מה הפרוש, ומדוע? אחשורוש לא אנסם לשמות יין נסד כדי שיכשלו ברצון.

26. "עשתה משתה נשים" מה עשתה? האכילה אותם תבשילים קלים ורפים ומיני מתיקה.

27. "בית המלכות" מה הראתה ושתי לנשים? הכניסה את הנשים לבית המלך והראתה להם את יפי
המלכות.

28. "ביום השביעי" מתי זה היה, ומדוע? זה היה ביום בשבת, כי ושתי היתה נוהגת להעביר את בנות
ישראל בשבת.

29. "ותמאן המלכה ושתי לבוא" מדוע, ומה שלחה להגיד לו?

א. שפרכה בה צרעת. ב. שנעשה לה זנב, והיא שלחה להגיד לאחשורוש דברי גנאי וזלזול.

ח המלכה ולקוחה &

וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ מֵאֵד וַחֲמַתּוֹ בָּעֵרָה בּוֹ: 30 יג וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים יְדַעֵי הָעֵתִים: 31 פִּי כֵן דָּבַר הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי כָל יְדַעֵי דָת וְדָוִן: 32 יד וְהַקְּלָב חָלְוֵי פֶרֶשָׁנָא שְׁתַּר אֲדַמְתָּא תְּרַשֵׁישׁ מֶרֶס מֶרֶסְנָא מִמוּכָן שְׂבַעַת שָׂרֵי פֶרֶס וּמְדֵי לֵאחֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַיִּשְׁבִּים רֵאשָׁנָה בְּמַלְכוּתָא: 33 טו כְּדָת מָה לְעֵשׂוֹת בְּמַלְכָּה וְשִׁתִּי: 33 טז עַל חָשָׁר לֹא עָשָׂתָה אֶת מֵאֵמֶר הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ בֵּיד הַסְּרִיסִים: 34 טז וַיֹּאמֶר מִמוּכָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים: 35 טז לֹא עַל הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ עֹתָהּ וְשִׁתִּי הַמַּלְכָּה פִּי עַל כָּל הַשָּׂרִים וְעַל כָּל הָעַמִּים חָשָׁר בְּכָל מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ: 36 טז פִּי יֵאָדָר דְּבַר הַמַּלְכָּה עַל כָּל הַנְּשִׂים לְהַבְּזוֹת בְּעֵלְיָהֶן בְּעֵינְיָהֶן בְּחֶמְרָם הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ אָמַר לְהַבְּיֵא אֶת וְשִׁתִּי הַמַּלְכָּה לִפְנֵי וְלֹא בָּחָה: 37 טז וְהַיּוֹם הַזֶּה תֵּאֲמַרְנָה שְׂרוֹת פֶּרֶס וּמְדֵי חָשָׁר שְׂמַעוּ אֶת דְּבַר הַמַּלְכָּה לְכָל שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וְכַדֵּי בְּזִיווֹן וְקָרְף: 38 טז אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵאָדָר דְּבַר מַלְכוּת מִלְּפָנָיו וַיִּפְתַּח בְּדָתֵי פֶרֶס וּמְדֵי וְלֹא יַעֲבֹר חָשָׁר לֹא תִבּוֹא וְשִׁתִּי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ: 37 טז וּמַלְכוּתָּהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לְרַעוּתָּהּ הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה: 39 טז וְנִשְׁמַע פְּתָגָם הַמֶּלֶךְ חָשָׁר יַעֲשֶׂה בְּכָל מַלְכוּתוֹ פִּי רַבָּה הִיא וְכָל הַנְּשִׂים יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶן לְמַגְדוֹל וְעַד קָטָן: 40 טז

30. מדוע כתוב בפסוק "וחמתו בערה בו"? "בו" בתוכו שהוא לא הוציא את הפעס החוצה.

31. "ויאמר המלך לחכמים ידעי העתים" למי אמר, ומדוע, ומה הם ענו? לחכמי ישראל, כי הוא לא רצה להרגה והוא ידע שעל פי תורה מחמירים מאד בנפשות, ענו לו: שמיום שחרב המקדש נטלה החכמה ואין אנו יכולים לפסק בנפשות.

32. "כי כן דבר המלך לפני כל ידעי דת ודין" מה הפרוש?

החוק בפרס שכל משפט שהמלך נוגע בו אין לו את הזכות לדון בו.

33. היכן מוזכר בפסוקים "ושתי המלכה" "המלכה ושתי", ומתי אחשורוש בעצמו אמר "המלכה ושתי"? כשאחשורוש שלח לקרא לה זלזל בכבודה, הוא קרא לה "ושתי המלכה" (השם לפני התאר) והיא שלחה להגיד לו שהיא מיחסת והיא "המלכה ושתי" לאחר שהמשפט עבר לשרים ורצה להמליץ טוב עליה הוא אמר "המלכה ושתי" שיזכרו שהיא מיחסת.

34. "ביד הסריסים" מדוע הדגיש זאת אחשורוש?

שאחשורוש שוב נסה להמליץ עליה שהרי הוא שלח לקרא לה רק ע"י סריסים. (שליחים)

35. "ויאמר ממוכן לפני המלך והשרים" מי היה ממוכן, מה לומדים חז"ל מפסוק זה, ומדוע רצה שיהרגו את ושתי? ממוכן זה המן, מכאן שהדיוט קופץ בראש, כי הוא היה הקטן שבשרים, והמן רצה במיתתה כי היא היתה מבזה אותו ומכה אותו במנעלה.

36. במה שכנע ממוכן את אחשורוש? ממוכן ראה שאם המשפט ישאר בידי השרים היא תנצל, ולכן סובב שהמשפט יעבר למלך, כי הפגיעה של ושתי לא היתה רק במלך כי על כל השרים ועל כל העמים אשר בכל מדינות המלך אחשורוש וכו'.

37. "אשר לא תבוא ושתי לפני המלך" מה הפרוש?

ממוכן הציע שהמלך יגזר שאסור לושתי לבוא יותר למלך, ועל ידי זה כבר ממילא יהרג אותה.

ח המצלה ולקוחה &

וייטב הדבר בעיני המלך והשרים³⁸ ויעש המלך כדבר ממוכו:³⁹ כב וישלח ספרים אל כל מדינות המלך אל מדינה ומדינה ככתבה ואל עם ועם כלשוננו להיות כל איש שרר בביתו ומדבר כלשון עמו:⁴⁰

פרק ב' 6 אחר הדברים האלה פשך חמת המלך אחשורוש זכר את ושתו ואת חשך עשתה ואת חשך נגזר עליה: 7 ויאמרו נערי המלך משרתיו יבהשו למלך נערות בתולות טובות מרחה: 8 ויפקד המלך פקידים בכל מדינות מלכותו ויקצרו את כל נערה בתולה טובת מרחה אל שושן הבירה אל בית הנשים אל יד הגא סרים המלך שמר הנשים ונתון תמריקהו: 7 והנערה חשך פייטב בעיני המלך תמלך תחת ושתו וייטב הדבר בעיני המלך ויעש פו: 8 איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי פו יאיר פו שמעי פו היש איש ימיני: 41 1 חשך הגלה מירושלים עם הגלה חשך הגלטה⁴² עם יכניה מלך יהודה חשך הגלה נבוכדנצר מלך בבל: 43 2 ויהי חמו⁴⁴ את הדסה היא אסתר בת לדו כי חיו לה

38. "וייטב הדבר בעיני המלך והשרים" מה הפרוש, ומדוע סבב הקב"ה שיסבימו ?

בעיני המלך: להעביר את ושתו מהמלכות להרגה. והשרים: שהמלך ישפט את ושתו. כאן הקדים הקב"ה רפואה למכה שבזמן מפלת המן יוכל המלך בעצמו לצוות שיתלו את המן ללא הסכמת השרים.

39. מדוע נענשה ושתו ?

מפני שלא הניחה לאחשורוש לבנות את בית המקדש, שהיתה אומרת: מה שהחריבו אבותי אתה מבקש לבנות !?

40. מה היה כתוב באגרות של אחשורוש לאחר שהרג את ושתו, ואיזה דבר פלא היה בזה, ומדוע סבב הקב"ה שישלח אגרות אלו ? שכל איש מושל באשתו בופה אותה לדבר כלשונו ואגרות אלו היו בהם דברי פלא, וכשהגיעו אגרות המלך נעשה צחוק גדול בכל העולם, באותה שעה החזק המלך לשוטה, ומאז התחילו לזלזל באגרותיו וגם כאן היתה הקדמת רפואה למכה שכששלח את האגרות האמצעיות להיות עתידים להשמיד את כל היהודים לא התיחסו לאגרות אלו.

41. "איש יהודי וכו' איש ימיני" מאיזה שבט היה מרדכי, ומנן לומדים זאת?

אביו משבט בנימין לכן "איש ימיני" אמו משבט יהודה לכן גם נקרא "איש יהודי".

42. "אשר הגלה מירושלים עם הגלה וכו'" מדוע לא נאמר בפסוק אשר הגלה אשר הגלתה?

לפי שהוא לא גלה בעל כרחו, אלא מעצמו כדי להיות יחד עם כל הגולים.

43. מה היו עושים רבי יונתן ורבנן כשהגיעו לפסוק זה, ומדוע ?

היו אומרים "נבוכדנצר ישחקו עצמותיו" בגלל שכשזכרים רשע חביבים לקללו, "שם רשעים ירקב".

44. "ויהי חמו את הדסה היא אסתר" מה היה שמה ? (ב' שיטות): נחלקו חכמים, אחד סובר שמה היה

הדסה ונקראת גם אסתר מפני שהסתירה את דבריה, ואחד סובר שמה היה אסתר ונקראת גם הדסה

כי הצדיקים נמשלים להדס.

ח המצלה ולקוחה &

כָּז וְחַס וְהִנֵּעְרָה יַפֶּת תֹּאכַר וְטוֹבַת מִרְחָה וּזְמוּת רְצִיָּה וְחִמָּה לְקַחַה מִרְדְּכִי לֹא לְבַת: 45 ח
46 וַיְהִי בְּהִשָּׁמַע דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ: 47 וּבְהִקְבֵּץ נַעֲרוֹת רַבּוֹת אֵל כָּל שׁוֹשַׁן הַצִּירָה אֵל כָּל יַד הַגִּי
וּתְלַקַּח אֶסְתֵּר אֵל כָּל בֵּית הַמֶּלֶךְ: 48 אֵל יַד הַגִּי שְׁמֵר הַנְּשִׂים: ט וַיִּטִּיב הַנֵּעֲרָה בְּעֵינָיו וַתִּשָּׂא
חֶסֶד לְפָנָיו וַיְבַהֵל אֶת תַּמְרוּקִיָּה וְאֶת מְנוּתָה לָתֵת לָהּ וְאֶת שְׂבַע הַנְּעָרוֹת הַרְחִיזוֹת לָתֵת
לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ: 49 וַיִּשְׁנֶה וְאֶת נַעֲרוֹתֶיהָ לְטוֹב: 50 בֵּית הַנְּשִׂים: י לֹא הִגִּידָה אֶסְתֵּר אֶת עֲמָה
וְאֶת מוֹלְדֹתָהּ כִּי מִרְדְּכִי כָּוָה עָלֶיהָ אֲשֶׁר לֹא תִגִּיד: 51 יא וּבְכָל יוֹם וְיוֹם מִרְדְּכִי מִתְהַלֵּךְ
לְפָנָיו חֹנֵר בֵּית הַנְּשִׂים לְדַעַת אֶת שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וּמָה יַעֲשֶׂה בָּהּ: יב וּבְהִגִּיעַ תֵּר נַעֲרָה
וְנַעֲרָה: 52 לְבֹא אֵל הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרוֹשׁ מִקֶּז הַיּוֹת לָהּ פֶּדֶת הַנְּשִׂים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּי כֹן
יִמְלָאוּ יְמֵי מְרוּקִיָּהוּ שְׁשֶׁה חֳדָשִׁים בְּשִׁמּוֹן הַמֶּר וְשְׁשֶׁה חֳדָשִׁים בְּבִשְׂמַיִם וּבְתַמְרוּקִי הַנְּשִׂים:
יג וּבַזֶּה הַנֵּעֲרָה בָּחָה אֵל הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר תֹּאמַר יִנָּתֵן לָהּ לְבֹא עֲמָה מִבֵּית הַנְּשִׂים
עַד בֵּית הַמֶּלֶךְ: יד בְּעֶרְבׁז הַיּוֹם בָּחָה וּבְצַקָּר הַיּוֹם שָׂבָה אֵל בֵּית הַנְּשִׂים שְׁנֵי אֵל יַד שְׁעֵשְׂגוֹ
סָרִיס הַמֶּלֶךְ שְׁמֵר הַפּוֹלְגָשִׁים לֹא תְבֹא עוֹד אֵל הַמֶּלֶךְ כִּי אִם חֶפֶז בָּהּ הַמֶּלֶךְ וְנִקְרָחָה
בְּשֵׁם: טו וּבְהִגִּיעַ תֵּר אֶסְתֵּר בַּת רְצִיָּה לְקַח לֹא לְבַת לְבֹא אֵל הַמֶּלֶךְ
לֹא בְּחֶשֶׁה דְּבַר כִּי אִם אֶת אֲשֶׁר יֹאמַר הַגִּי סָרִיס הַמֶּלֶךְ שְׁמֵר הַנְּשִׂים וַתְּהִי אֶסְתֵּר נִשְׂאֵת

45. "לֹא לְבַת" מָה הַפְּרוּשׁ ? לְבַת לְבֵית דְּהֵינּוּ: לְאִשָּׁה, שֶׁהִיְתָה אִשְׁתּוֹ.

46. מָה עָשָׂה מִרְדְּכִי בְּשִׁשְׁמַע אֶת דְּבַר הַמֶּלֶךְ ?

לְקַחַה מִרְדְּכִי וְהַחֲבִיָּאָה, וּפְקִידֵי הַמֶּלֶךְ הָיוּ יוֹדְעִים מֵאֶסְתֵּר וּבְרִאוֹתָם כִּי אֶסְתֵּר לֹא נִמְצְאָת הוֹדִיעוּ לְמֶלֶךְ.

47. "וַיְהִי בְּהִשָּׁמַע דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ" מָה הַפְּרוּשׁ וְדָתוֹ, וּמִדּוּעַ?

בְּשִׁמַּע הַמֶּלֶךְ שֶׁאֶסְתֵּר מְסַתֶּמֶת עָשָׂה חֶק שֶׁכָּל בְּתוּלָה שֶׁתְּסַתֶּמֶת חִיבָת מִיְתָה וּכְשִׁמַּע מִרְדְּכִי אֶת הַחֶק
הוֹצִיא אֶת אֶסְתֵּר מִמַּחְבֹּאוֹתָהּ.

48. "וּתְלַקַּח אֶסְתֵּר אֵל בֵּית הַמֶּלֶךְ" מִדּוּעַ כָּתוּב בְּלִשׁוֹן וְתַלְקַח ? "וּתְלַקַּח" לְשׁוֹן בְּעַל כְּרַחֵם.

49. "וְאֵת שְׂבַע הַנְּעָרוֹת הַרְחִיזוֹת לָתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ" מָה הַפְּרוּשׁ, וּמָה בְּחִרָה אֶסְתֵּר? הָיוּ מוֹסְרִים לְכָל
אֶחָת שְׂבַע נַעֲרוֹת מְשֻׁרְתוֹת, אֶסְתֵּר הִיְתָה מְשֻׁרְמֶשֶׁת בְּשְׂבַע הַנְּעָרוֹת כְּדִי לְזַכֵּר וּלְסַפֵּר אֶת יְמֵי הַשְּׁבוּעַ,
וּכְשֶׁהִגִּיעַ תוֹר הַנֵּעֲרָה הַשְּׁבִיעִית יָדְעָה שֶׁשְּׂבַת כִּי שְׁמָה הִיָּה "מְנוּחָה".

50. "וַיִּשְׁנֶה וְאֶת נַעֲרוֹתֶיהָ לְטוֹב" בְּמָה שְׁנָה לְטוֹבָה, וּמִדּוּעַ ?

א. שֶׁהֶאֱכִילָהּ מֵאֵכֵל יְהוּדִים. ב. שֶׁהֶאֱכִילָהּ רֹאשׁ שָׁל חֶסֶה. ג. שֶׁהֶאֱכִילָהּ זְרַעוֹנִים.

51. "לֹא הִגִּידָה אֶסְתֵּר אֶת עֲמָה" מִדּוּעַ צִוָּה עָלֶיהָ מִרְדְּכִי שְׁלֹא תִגִּיד ?

כְּדִי שְׁלֹא יִדְעוּ שֶׁהִיא מִמְשַׁפַּחַת שְׁאוּל הַמֶּלֶךְ וַיַּחֲשִׁבוּהָ לְבִזּוּיָהּ וַיִּשְׁלַחוּהָ.

52. "וּבְהִגִּיעַ תֵּר נַעֲרָה וְנַעֲרָה" מִדּוּעַ בְּנַעֲרָה וְנַעֲרָה הֵם קִדְמָא וְאַזְלָא, וּמִתִּי הַטְעָמִים הֵם שׁוֹפֵר
הוֹלֵךְ ג' פְּעָמִים, וּמִדּוּעַ ? מִפְּנֵי שֶׁהַנְּעָרוֹת הָיוּ מִקְדִּימוֹת וְהוֹלְכוֹת מַעֲצָמָן אֲבָל בְּפִסּוּק "וּבְהִגִּיעַ תֵּר אֶסְתֵּר
בַּת אֲבִיחַיִל דִּד מִרְדְּכִי" הַטְעָמִים הֵם שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ, שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ, שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ, לְרִמּוֹז שֶׁאֶסְתֵּר הִלְכָה לְמֶלֶךְ
בְּאֵנָס.

ח המצלה ולקוחה &

חו צעיני כל ראייה: טו ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש⁵³ אל בית מלכותו צחדש העשירי הוא חדש טבת בשנת שבע למלכותו⁵⁴ ויאהב המלך את אסתר מפל הנשים ותשא חו וחסד לפניו מפל הצולות וישם פתח מלכות צראשה וימליכה תחת ושתי⁵⁵ יח ויעש המלך משקה גדול לכל שקרו ועצדיו את משתה אסתר והנחה למדינות עשה⁵⁶ ויתן משאת כיד המלך⁵⁷ יט ובהקבץ צולות שנית⁵⁸ ומרדכי ישב בשער המלך⁵⁹ כ חיו אסתר מגדת מולדתה ואת עמה פאשר ליה עליה מרדכי ואת מאמר מרדכי אסתר עשה⁶⁰ פאשר היתה צאמנה חתו: כו צימים ההם ומרדכי ישב בשער המלך קנף בגתו ותרא שני סריסי המלך משמרי הסף ויבקשו לשלח יד צמלך אחשורוש⁶¹ כז ויודע הדבר

53. מדוע כתוב "ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש"? שלא רצתה מעצמה ונלקחה בעל כרחיה.
54. כמה שנים התחבאה אסתר? ומיין ההוכחה? שנתיים וחצי וההוכחה: כי בשנת שלש למלכו עשה משתה כחצי שנה. הרג את ושתי, ואסתר נלקחה בשנת שבע למלכותו, ושנים עשר חדש לפני כן היתה בבית הגי.
55. "וימליכה תחת ושתי" הלא ושתי כבר לא היתה בחיים? אמר: תרד תמונת ושתי מהארמון ותעלה תמונת אסתר.
56. "והנחה למדינות עשה" מה הפרוש, ומדוע? ותרא על מס של כל העמים והמדינות כי אולי אסתר שיכת לאחד מהם.
57. "ויתן משאת כיד המלך" מה הפרוש, ומדוע? שלח מתנות גדולות וחשובות, וכל זה כדי שאסתר תראה כמה חשוב למלך לדעת את עמה כדי להיטיב להם, וכל זה לא הועיל.
58. "ובהקבץ בתולות שנית" מדוע? ועצתו של מי היתה? בכדי שאסתר תראה שהמלך מחפש אשה אחרת, וכדי לא להפסיד את המלוכה תגלה מאיזה עם היא ועצה זו היתה של מרדכי ואולי על ידי זה הוא יעזב אותה.
59. "ומרדכי ישב בשער המלך" מה הפרוש, ולמה מנהו אחשורוש? אחשורוש מנה את מרדכי ליועץ לעניני המלוכה וזאת בעצת אסתר שאמרה לאחשורוש שבבעבר היו נוהגים המלכים להושיב יהודי צדיק בשער המלך בנבוכדנאצר את דניאל והיא הציעה לו שיקח את מרדכי.
60. "ואת מאמר מרדכי אסתר עשה" מה הפרוש? שתשמר שבת ומועדים ותשמר מהתבשילים ומיין נסד.
61. "ויבקשו לשלח יד במלך אחשורוש" מה שזיכרו שני סריסי המלך, ובאיזו לשון? דברו בלשון "טורסי" ואמר אחד לחברו: בא ונטיל ארס במים, ענה לו חברו: והרי אני עובד חצי יום ואתה חצי יום והמרחק ללכת להשיג את הארס הוא אורד יום שלם, אמר לו: אני אשמר יום שלם ואתה לך ותביא את הארס.

ח המצלה ולקוזה &

לְמַרְדְּכַי⁶² וַיַּגֵּד לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה⁶³ וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְמַלְכָּךְ בְּשֵׁם מֶרְדֵּכַי⁶⁴: כִּי וַיִּזְכַּר הַדָּבָר וַיִּמְלֹא⁶⁵ וַיִּתְּלוּ שְׁנֵיהֶם עַל עֵץ וַיִּפְתַּח בְּסֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:

פירק ג' א 66 אחר הדברים האלה גדל המלך החשורוש את המן⁶⁷ בן המדתא האגגי וינשאהו וישם את פסאו מעל כל השרים אשר לתאו⁶⁸: ב וכל עבדי המלך אשר בשער המלך פרעים ומשתחוים להמן פי כן איה לו המלך ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה⁶⁹: ג 70 ויאמרו עבדי המלך אשר בשער המלך למרדכי מדוע חתה עובר את מלות המלך: ד ויהי פאמרס אליו יום ויום ולא שמע אליהם ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי פי הגיד להם אשר הוא יהודי⁷¹: ה וירא המן פי אין מרדכי פרע ומשתחוה לו⁷² וימלא המן

62. "ויודע הדבר למרדכי" איך נודע? מרדכי היה מראשי סנהדרין והבין גם לשון טורסי.

63. מדוע לא רצה מרדכי שאחשורוש ימות? א. פי מרדכי חשב: יעקב אבינו ברוך את פרעה, יוסף פתח את חלומותיו, כמו"כ דניאל לנבוכדנאצר, אף אני אלך בדרכם. ב. שלא יאמרו שכל זמן שגוי ישב בשער המלך המלך חי ועבשיו מת.

64. "ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי" מדוע בשם מרדכי? פי "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאלה לעולם".

65. "ויבקש הדבר וימצא" מדוע כתוב לשון וימצא? פי בגתן ותרש הבינו שנודע למלך, הוציאו את הארס לפני שהביאו את המים למלך אבל הקב"ה עשה נס וברא ארס חדש בתוך המים וזהו שנאמר "וימצא" שהיה ארס אבוד והנה נמצא.

66. "אחר הדברים האלה" מה נלמד בגמ' על פסוק זה?

לאחר שהקב"ה ברא את הרפואה רק לאחר מכן הביא עליהם את המכה המן, ומכה זו הגיעה אליהם על שנהנו מסעודת אחשורוש.

67. "גדל המלך אחשורוש את המן" מדוע סבב הקב"ה שאחשורוש ינשא את המן?

המן הרשע נתגדל כדי שמפלתו תהיה גדולה יותר. (עין מדרש רבה א', ט"ו)

68. "וינשאהו וישם את פסאו מעל כל השרים אשר לתאו" מה הפרוש? עשה לו בימה יותר גבוהה מכל השרים.

69. "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה" מדוע? פי המן עשה לו צלם מרקם על בגדו וכל מי שהיה משתחוה להמן היה משתחוה לעבודה זרה.

70. מה טענו עבדי המלך לפני מרדכי, ומה ענה? מדוע אנחנו חייבים להשתחוות לפני המן ואתה אפלו לא כורע, ויען להם מרדכי: אני כורע ומשתחוה לך ל הגדול חי וקיים יחיד ומיוחד בשמים ובארץ לעולם ועד, שוב טענו לו הלא גם סבך יעקב השתחוה לפני עשו אחיו, אמר להם: מזרע בנימין אני וכשיעקב השתחוה לפני עשו, בנימין עוד לא נולד, שכל השבטים נולדו בחו"ל ובנימין נולד בארץ ישראל וכל הדר בא"י יש לו אלוך'.

71. "אשר הוא יהודי" מי נקרא יהודי? מי שכופר בעבודה זרה.

72. "וירא המן פי אין מרדכי פרע ומשתחוה לו" מה עשה המן, ומה ענה מרדכי?

ח הַמְּצִלָּה וְלִקְוָה &

חמה: וַיִּבְזוּ בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמַרְדְּכָי לְבַדּוֹ כִּי הִגִּידוּ לוֹ אֵת עִם מַרְדְּכָי⁷³ וַיִּבְקֹשׁ הָמֶן לְהַשְׁמִיד אֵת כָּל הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מַלְכוּת אַחַשְׁוֵרוּשׁ עִם מַרְדְּכָי: ז בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא חֹדֶשׁ נִיסָן בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוּשׁ הַפּוֹר הוּא הַגּוֹרֵל⁷⁴ לְפָנָי הָמֶן מִיּוֹם לְיוֹם וּמֵחֹדֶשׁ לְחֹדֶשׁ שָׁנִים עָשָׂר הוּא חֹדֶשׁ אֶחָד: ח וַיֹּאמֶר הָמֶן לַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוּשׁ⁷⁵ יִשְׁנוּ עִם אֶחָד מִפְּוֹר וּמִפְּרָד בֵּין הָעַמִּים בְּכָל מְדִינוֹת מַלְכוּתְךָ וְדַתִּיהֶם שְׁנוֹת מִכָּל עַם וְאֵת דַּתִּי הַמֶּלֶךְ חִינָם עֹשִׂים וְלַמֶּלֶךְ חַיֵּן שׁוֹ הַלְהַנִּיחָם: ט אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יִפְתַּח לְאַצְדָּם וְעֲשֶׂרֶת חֲלָפִים כָּפַר כֶּסֶף אֲשֶׁהוּל עַל יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה לְהַבְיִא חָל גְּנֹזֵי הַמֶּלֶךְ: י וַיִּסַּר הַמֶּלֶךְ אֵת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהָמֶן בֶּן הַמְּדַתָּא הָאֲגוּגִי כִּרְר הַיְּהוּדִים: יא וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמֶן הַכֶּסֶף נָתַן לְךָ⁷⁶ וְהָעַם לַעֲשׂוֹת צוֹ פֶּטוּב בְּעֵינֶיךָ⁷⁷: יב וַיִּקְרָאוּ סִפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן

הָמֶן רָאָה שֶׁמַּרְדְּכָי לֹא זָז מִמְּקוֹמוֹ וְאִינוֹ שׂוֹאֵל בְּשִׁלּוֹמוֹ, בָּא הָמֶן וְעָשָׂה עֲצָמוֹ כְּאִלּוּ שׂוֹאֵל בְּשִׁלּוֹם מַרְדְּכָי, אָמַר לוֹ מַרְדְּכָי, "אֵין שְׁלוֹם אָמַר ה', לְרָשָׁעִים".

73. "כִּי הִגִּידוּ לוֹ אֵת עִם מַרְדְּכָי" מָה הַפְּרוּשׁ ?

שֶׁמַּרְדְּכָי אִינוֹ פּוֹרֵעַ רַק מִחֶמֶת שֶׁהוּא יְהוּדִי וְלִכֵּן כָּל מִי שֶׁנִּקְרָא "יְהוּדִי" יֵשׁ לְהַשְׁמִידוֹ.

74. "הַפִּיל פּוֹר הוּא הַגּוֹרֵל" אֵיךְ הָיָה סֵדֶר הַגּוֹרֵל שֶׁל הָמֶן ?

הָמֶן נָסָה לְהַפִּיל גּוֹרְלוֹת לְפִי סֵדֶר יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, בְּכָל יוֹם נִעְמַד שָׂרוֹ שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם וּמִנָּה זְכוּיֹת שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל הַקְּשׁוּרוֹת בְּאוֹתוֹ יוֹם, בֵּינָן שָׂרָאָה אוֹתוֹ רָשָׁע שֶׁאִין הַגּוֹרֵל נוֹפֵל בֵּימֵים עֶבֶר לְחֻדְשִׁים וְשׁוֹב בְּכָל חֹדֶשׁ נִמְנוּ זְכוּיֹת לְעַם יִשְׂרָאֵל הַקְּשׁוּרוֹת בְּאוֹתוֹ חֹדֶשׁ, עָלָה בַּגּוֹרֵל חֹדֶשׁ אֶדֶר וְשָׁמַח עַל כָּךְ, אַחֵר כָּךְ בִּדְק בְּמִזְלוֹת כָּל הַחֻדְשִׁים וְשׁוֹב עֲמַדוֹ זְכוּיֹת לְעַם יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁבָּא מִזַּל דָּגִים שֶׁל חֹדֶשׁ אֶדֶר בּוֹ לֹא נִמְצְאָה זְכוּת, שָׁמַח וְאָמַר: אֶדֶר וּמִזְלוֹ אִין לְהֶם זְכוּת, וְלֹא עוֹד אֵלָּא שֶׁבְּאֶדֶר מֵת מֹשֶׁה רַבֵּן (אֵדֶךְ לֹא יָדַע הָמֶן שֶׁמִּשְׁרַע"ה נוֹלַד בְּאֶדֶר) וְאָמַר הָרָשָׁע: כָּשֶׁם שֶׁהַדָּגִים בּוֹלְעִים אֶחָד אֵת רֵעֵהוּ כָּךְ אֲנִי בּוֹלְעֶם, אָמַר הַקֶּב"ה: רָשָׁע! דָּגִים פְּעֻמִּים בּוֹלְעִים וּפְעֻמִּים נִבְלָעִים. (עֵין מִדְּרַשׁ רַבָּה)

75. "וַיֹּאמֶר הָמֶן לַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוּשׁ וְכו'" אֵיךְ שֶׁכָּנַע הָמֶן אֵת אַחַשְׁוֵרוּשׁ ?

הָמֶן אָמַר לַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוּשׁ: "יִשְׁנוּ" יִשְׁנֵן מִצּוֹת שֶׁהַפְּסִיקוֹ לְקִיָּמוֹ, עָנָה לוֹ אַחַשְׁוֵרוּשׁ: אֲבָל יֵשׁ בָּהֶם רַבָּנָן, א"ל הָמֶן: "עִם אֶחָד" הֵם תְּלַמִּדֵי חֲכָמִים אֲבָל רַבָּם עִמֵי הָאֲרָץ, "מִפְּזָר" הָרִי הֵם מִפְּזָרִים בֵּין הָעַמִּים וְלֹא יִחַסֵּר מִמְּלֻכוּתְךָ אִם תִּהְרַגְם, "וּמִפְּרָד" שֶׁהֵם נִפְרָדִים בֵּינָן שֶׁהֵם נִפְרָדִים אִין לָךְ תּוֹעֵלֶת מֵהֶם, "בֵּין הָעַמִּים בְּכָל מְדִינוֹת מַלְכוּתְךָ" הֵם אִינָם מְדִינָה בְּפָנָי עֲצָמָה "וְדַתִּיהֶם שְׁנוֹת מִכָּל עַם" לֹא אוֹכְלִים מִשְׁלָנוּ, לֹא מִתְּחַתְּנִים אֶתְנוּ וְכֹאן לְגַלְגַּל הָמֶן עַל שִׁבְתוֹת וְחֲגִי יִשְׂרָאֵל, "וְאֵת דַּתִּי הַמֶּלֶךְ אִינָם עֹשִׂים" אֵת חֲגִינוֹ אִינָם חוֹגְגִים. כֹּאן אָמַר הַקֶּב"ה: רָשָׁע! אֶתָּה מִפִּיל עֵין רָעָה בְּמוֹעֲדֵי יִשְׂרָאֵל, הָרִי אֲנִי מִפִּילָךְ לְפָנֶיךָ וּמוֹסִיף לְהֶם מוֹעֵד נוֹסֵף עַל מִפְּלָתְךָ.

76. "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמֶן הַכֶּסֶף נָתַן לְךָ" אֵיזָה רָמָז יֵשׁ בַּמֶּלֶה הַכֶּסֶף ?

הַכֶּסֶף בְּגִימ' 165 וְ"הָעֵץ" בְּגִימ' 165 רָמַז לוֹ עַל הָעֵץ שֶׁיִּתְּלָה עָלָיו כְּלוֹמֵר הַכֶּסֶף הָעֵץ נָתַן לְךָ.

77. מִדּוּעַ נִגְזַר עַל יִשְׂרָאֵל ? אֹמֵר הַמְּדַרְשׁ: בֵּינָן שֶׁאֲכָלוּ וְשִׁתּוּ וְנִשְׁתַּכְּרוּ וְנִתְקַלְקְלוּ בְּאוֹתוֹ מִשְׁתָּה, יִצְאָה הַתּוֹרָה וּמִלֵּאכֵי הַשָּׂרֵת בְּבָכִי וְאָמְרוּ רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אִם יִשְׂרָאֵל בְּטִלְיָן מִן הָעוֹלָם, לָשֶׁם מָה אָנוּ בְּעוֹלָם! ?

ח המצלה ולקחה &

בשלושה עשר יום זו ויפתח ככל אשר כוה המן אל אחשדרפני המלך ואל הפחות אשר על מדינה ומדינה ואל שרי עם ועם⁷⁸ מדינה ומדינה פכתצה ועם ועם פלשונו בשם המלך אחשורש נכתב ונחתם בטבעת המלך⁷⁹: יג. ונשלח ספרים ביד הרצים אל כל מדינות המלך להשמיד להרג ולחצב⁸⁰ את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד בשלושה עשר לחדש שנים עשר הוא חדש חדר ושללם לבוא⁸¹: 81: 77 פתשגן הפתב⁸² להנתן דת בכל מדינה ומדינה גלוי לכל העמים להיות עתדים ליום הוה⁸³: 83: 10 הרצים

רץ אליהו זכור לטוב אצל האבות ומשרע"ה והתחגן אליהם לבטל הגזרה, אמרו לו: אם ישראל עברו על דת ה' שנחתמה גזרתם, מה אנו יכולים להועיל?

78. מה הפרוש "אל אחשדרפני המלך ואל הפחות... שרי עם ועם"? "אחשדרפני" שרי צבא של כל מדינה "הפחות" שרי המדינה "שרי עם ועם" שר הממנה על העמים שבתוך המדינה.

79. איפה עוד נחתמה הגזרה על ישראל? גם בשמים נחתמה הגזרה.

80. הסבר מה הפרוש "להשמיד להרוג ולחצב"?

"להשמיד" גזרות שמד שלא יעסקו בתורה, שלא ישמרו שבת וחגים, שלא יקימו מילה ותפלין במיוחד על מצוות אלו גזר המן כי מצוות אלו הם עדות לישראל, "להרג" – כפשוטו, "ולחצב" אפלו את הגופות לחצב על ידי שרפה.

81. מה ארע עם המן כשיצא עם האגרות?

לאחר שנחתמו האגרות, יצא המן הרשע שמח וראה את מרדכי רץ אחרי 3 תינוקות של בית רבן, ושמע את מרדכי שואלם פסק לי פסוק, אמר אחד: "אל תירא מפחד פתאם", פתח השני ואמר: "עצו עצה ותפר", פתח השלישי ואמר: "ועד זקנה אני הוא" כיון ששמע מרדכי כך שמח, א"ל המן מהי שמחתך הגדולה, ענה לו מרדכי: על בשורות טובות שבשרוני כדי שלא אפחד מן הרשעים, מיד כעס המן ואמר אין אני שולח ידי תחלה, אלא באלו התינוקות.

82. "פתשגן הכתב" מה הפרוש? פתשגן הכתב: העתק מקצר ממה שנכתב בספרים.

83. כמה ואיזה אגרות שלח המן? ומדוע?

2 אגרות נשלחו, אחת רק לאחשדרפנים והפחות והשרים ששם היו מפרטות כל הגזרות ואגרת שניה גלויה לעם להיות מוכנים ל"ג אדר ואז יודיעו להם מה עליהם לעשות. ומדוע עשה כך? כי המן חשש שאם תודע הגזרה ליהודים, יפעלו וישתדלו לבטלה.

ח המצלה ולקוחה &

יָלְאוּ לְחַוּפִים בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ וְהָיְתָה נִתְּנָה בְּשׂוֹשׁן הַבִּיָּרָה וְהַמֶּלֶךְ וְהָמוֹן יִשְׁבוּ לְשָׂתוֹת וְהָעִיר
שׂוֹשׁוֹן נְבוֹכַדְנֶצַּר 84 85 86:

פסוק ד' 87: אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיִּקְרַע מַרְדְּכָי אֶת בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׂ שָׂה וְאֶפְרַיִם
וַיֵּלֶךְ בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק זַעֲקָה גְדוֹלָה וּמְרָה: 88: וַיָּבֹאוּ עַד לְפָנָיו שְׁעַר הַמֶּלֶךְ כִּי חָיָן לְבֹאוֹ
אֶל שְׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלְבוּשׁ שָׂה: 89: וַבְּכָל מַדְיָנָה וּמְדִינָה מִהוֹס אֲשֶׁר דִּבַּר הַמֶּלֶךְ וְדָחוּ מִגֵּיעַ
אֶצְלוֹ גְדוֹל לַיהוּדִים 90: וְכֹס וּבְכִי וּמִסְפָּד שָׂה וְאֶפְרַיִם יָפַע לְרַבִּים 91: וַתְּבֹאֲנָה נְעֻרוֹת אֲסַתֵּר
וְסָרִיסָיָה וַיִּגִּדּוּ לָהּ 92: וַתַּחֲלֹחַל הַמֶּלֶכָה מְאֹד וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת מַרְדְּכָי וְלְהַסִּיר
שָׂה מִמֶּלְכוֹ וְלֹא קִבַּל: 93: וַתִּקְרָא אֲסַתֵּר לְהַתֵּךְ מִסָּרִיסֵי הַמֶּלֶךְ 93: אֲשֶׁר הָעֵמִיד לְפָנָיִךְ וַתִּלְוֶהוּ
עַל מַרְדְּכָי לְדַעַת מַה זֶה וְעַל מַה זֶה: 94: וַיֵּלֶךְ אֶת כָּל מַרְדְּכָי אֶל רְחוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לְפָנָיו
שְׁעַר הַמֶּלֶךְ: 94: וַיִּגַּד לוֹ מַרְדְּכָי אֶת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ וְאֵת פְּרָשַׁת הַפָּסוּף אֲשֶׁר אָמַר הָמוֹן

84. "והעיר שושן נבוכה" מדוע? ואילו צרות הם סבלו?

בעיר שושן ששם גרו היהודים נודע דבר הגזרה והרשעים התחילו להצר לישראל.

85. מה היה המעשה עם אליהו אצל משה רבנו?

אליהו הנביא הלך למשה רבינו ע"ה ואמר לו: רועה נאמן! כמה פעמים בטלת גזרותם, מה תענה על צרתם זאת? ענה לו משה רבנו ע"ה האם יש אדם בשר באותו דור? א"ל: יש, ושמו מרדכי, א"ל משרע"ה: לך והודיעו שיעמד בתפלה משם ואני מכאן, א"ל אליהו: כבר נכתבה ונחתמה הגזרה, אמר לו משה רבנו ע"ה: אם בטיט חתומה תפלתנו נשמעת, אם בדם נחתמה אין תקנה, א"ל אליהו: בטיט היא חתומה, מיד הלך אליהו הנביא והודיע למרדכי.

86. איך נרמז בפסוק שהגזרה נחתמה בטיט? "לא אבדם" לא בדם.

87. "ומרדכי ידע" איך ידע? ומרדכי ידע מפי אליהו הנביא.

88. "ויזעק זעקה גדולה ומרה" מדוע זעק זעקה גדולה? לפי שבשעה שיעקב אבינו לקח הברכות במרמה, ועשו שמע על כך נאמר "ויזעק זעקה גדולה ומרה" לפיכך זעק מרדכי כדי לבטל את צעקת עשו.

89. "ויבוא עד לפני שער המלך וכו'" מדוע לא הוציא את שקו ונכנס?

כי לא רצה שבני ישראל יסמכו עליו ויאמרו אף יש לנו בשער המלך וישתדל בשבילנו.

90. "אבל גדול ליהודים" מה הוא האבל הגדול? אבל גדול, אבל שהולך וגדל מיום להבדיל מאבל רגיל שהולך ומתמעט.

91. איך מרמז במלה "תשובה" ארבעה דרכי תשובה? ת ענית שק ו אפר ב כי ה ספד.

92. "ותבואנה נערות אסתר וסריסיה ויגידו לה" מה הגידו לה, ובאיזה יום, ובמה היתה עסוקה?

שמרדכי הולך ברחובות העיר בלבוש שק, ויום זה י"ג ניסן היה ואסתר עסוקה בבדיקת חמץ.

93. "ותקרא אסתר להתד" מי זה התד? התד הוא דניאל.

94. "ויצא התד אל מרדכי אל רחוב העיר וכו'" מה בא פסוק זה להודיע? הפסוק בא להודיע שמרדכי לא התבייש לזעק כשהוא לבוש שק גם ברחוב העיר ההומה בבני אדם, וכל זה עשה כדי לעורר את העם לתשובה.

ח המצלה ולקוזה &

לְשָׂקוֹל עַל גַּנְזֵי הַמֶּלֶךְ צִיְהוּדִים לְחַבְדָּם: ח וְאֵת פִּתְשָׁגוֹן פֶּתַח הַדָּת חָשֶׁר נִתַּן צְשׁוּשָׁן לְהַשְׁמִידָם נָתַן לוֹ לְהַרְאוֹת אֶת חֲסֵתָר וּלְהַגִּיד לָהּ וּלְכוֹת עָלֶיהָ לְבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ לְהִתְחַנֵּן לוֹ וּלְצַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל עַמָּהּ: ט וַיְבוֹא הֶתֶךְ וַיַּגִּד לְחֲסֵתָר אֵת דְּבָרֵי מַרְדֳּכָי: י וַתֹּאמֶר חֲסֵתָר לְהִתְדַּוּ וּתְלוּהוּ אֶל מַרְדֳּכָי: יא כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ יִדְעִים חָשֶׁר כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה חָשֶׁר יְבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל הַחֹכֵר הַפְּנִימִית חָשֶׁר לֹא יִקְרָא אַחַת דָּתוֹ לְהַמִּית לְבַד מִחָשֶׁר יוֹשִׁיט לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת שְׂרָבִיט הַזֶּה וְחִיָּה וְחִיָּה וְחִיָּה לֹא נִקְרָאתִי לְבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם: יב וַיַּגִּידוּ לְמַרְדֳּכָי: יג אֵת דְּבָרֵי חֲסֵתָר: יד וַיֹּאמֶר מַרְדֳּכָי לְהַשִּׁיב אֶל חֲסֵתָר אֶל קַדְמֵי בְּנִפְשֶׁךְ לְהַמְלִיט צִית הַמֶּלֶךְ מִכָּל הַיְהוּדִים: יוּ פִי אִם הַחֹרֵשׁ תַּחְרִישֵׁי: יז צִיעַת הַזֹּאת רוּחַ וְהַלְלָה יַעֲמוּד לַיְהוּדִים מִמְּקוֹם אַחֵר וְאֵת וְצִית חָבִיב תִּחַבְדוּ וּמִי יוֹדֵעַ אִם לִיעַת קְזָאת הַגְּעֵת לְמַלְכוּת: יח וַתֹּאמֶר חֲסֵתָר לְהַשִּׁיב אֶל מַרְדֳּכָי: יט לֶךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְהוּדִים הַנִּמְלָאִים צְשׁוּשָׁן: יא וְאוֹמוֹ עָלַי וְאֵל תִּחַכְלוּ וְאֵל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לִילָה וַיּוֹם: יב גַּם חָנִי וְנִעַרְתִּי חָאוֹס כֵּן וְכֵן חָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ חָשֶׁר לֹא כָדָת וְכִחָשֶׁר חָבְדָתִי חָבְדָתִי: יג וַיַּעֲבֵר מַרְדֳּכָי: יד וַיַּעַשׂ כְּכֹל חָשֶׁר כִּוְתָה עָלָיו חֲסֵתָר:

פרק ה': ח וַיְהִי צִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְתַלְבָּשׁ חֲסֵתָר מַלְכוּת וַתַּעֲמֵד בְּחֹכֵר צִית הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית: יא נָכַח צִית הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל פֶּסַח מַלְכוּתוֹ צִבִּית הַמַּלְכוּת נָכַח פֶּתַח הַבַּיִת: יב וַיְהִי

95. "וּתְצַוֶּהוּ אֶל מַרְדֳּכָי" מֵה צוּתָה ? שְׁלֹא יִתְגַּרֶה בְּהֶמֶן.

96. "וַיַּגִּידוּ לְמַרְדֳּכָי" מִי הַגִּיד, וּמִדוּעַ ? וַיַּגִּידוּ אֵלָיו הֵם מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל, כִּי הֶמֶן הִרְשָׁע רָאָה שֶׁהִתְדַּוּ הוּא הַמְּקַשֵּׁר בֵּין מַרְדֳּכָי לְחֲסֵתָר, כְּעַס עָלָיו וְהִרְגוּ, מִיָּד זָמַן הַקֶּבֶ"ה אֶת מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל.

97. "כִּי אִם הַחֹרֵשׁ תַּחְרִישֵׁי" מֵה הַפְּרוּשׁ ?

הַחֹרֵשׁ אִם תִּשְׁתַּקִּי עִבְשֵׁי "תַּחְרִישֵׁי" סוּפָד לְשִׁתֵּק לְעֵתִיד לְבוֹא שְׂיִכְלֶת לְעֹזֵר לְעַם יִשְׂרָאֵל וְלֹא עֲזָרָת.

98. "אֶת כָּל הַיְהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוּשָׁן" מִדוּעַ רַק יְהוּדֵי שׁוּשָׁן ? כִּי בְּגִלְלָם בָּאָה כָּל הַגְּזֵרָה.

99 "וְאֵל תִּאכְלוּ וְאֵל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לִילָה וַיּוֹם" בְּאֵילוֹ יָמִים, וּמֵה הַחֲדוּשׁ בְּאֵל תִּאכְלוּ וְאֵל תִּשְׁתּוּ? י"ד, ט"ו, ט"ז גִּיסָן. הַחֲדוּשׁ הוּא אֶף שְׁמִצּוּהָ לְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת בְּלִיל הַסֻּדָּר.

100. "וַיַּעֲבֵר מַרְדֳּכָי" מֵה עֵבֵר? עֵבֵר עַל מִצּוֹת אֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה בְּפֶסַח עַל אֶף שְׁמַרְדֳּכָי בְּעֲצֻמוֹ לֹא רָצָה בְּקָד.

101. "וַתַּעֲמֵד בְּחֹצֵר בֵּית הַמֶּלֶךְ" מֵה עֲשֵׂתָה כְּשֶׁעֲמַדָּה? וּמֵה קָרָה בְּדָרְךָ לְבֵית הַמֶּלֶךְ?

"וַתַּעֲמֵד" וְתַתְּפִל לְכוּוֹן בֵּית הַמֶּלֶךְ שְׁבִירוּשָׁלַיִם, הַצִּילָה מִחֶרֶב נִפְשֵׁי מִיָּד כְּלָב... בְּדָרְךָ לְמֶלֶךְ עֵבְרָה דָּרְךָ בֵּית הַצִּלְמִים, נִסְתַּלְקָה מִמְּנָה הַשְּׂכִינָה וְשׁוּב הַתְּפִלָּה: "אֵל לִי אֵל לִי לְמָה עֲזַבְתָּנִי", וְחֲזָרָה וְאָמְרָה: "הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אֲרִיָּה..."

ח המצלה ולקוחה &

כראות המלך את אסתר המלכה¹⁰² עמדת צחקר נשאה חן בעיניו¹⁰³ ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב¹⁰⁴ אשר צידו ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט: ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה ומה בקשתך¹⁰⁵ עד חלי המלכות וינתן לך¹⁰⁶ 7 ותאמר אסתר אם על המלך טוב יבוא המלך והמן היום אל המשתה אשר עשיתי לו: 8 ויאמר המלך מהרו את המן¹⁰⁷ לעשות את דבר אסתר ויצא המלך והמן אל המשתה אשר עשתה אסתר: 9 ויאמר המלך לאסתר במשתה היין מה שאלתך וינתן לך ומה בקשתך¹⁰⁸ עד חלי המלכות ותעש: 10 ותען אסתר ותאמר שאלתי ובקשתי: 11 אם מנאחתי חן בעיני המלך ואם על המלך טוב לית את שאלתי ולעשות את בקשתי יבוא המלך והמן אל המשתה

102. מה קרה אחרי שהמלך ראה את אסתר? בשראה המלך את אסתר בער בו הכעס על זה שבאה ללא הזמנה, אסתר נבהלה מפניו, נחלשה ונשמט ראשה על הנערה המשרתת ונשארה לעמד במקומה בחצר ולא נכנסה פנימה.

103. מדוע השתנה אחשורוש כלפי אסתר? ראה הקב"ה את צערה של אסתר ועשה לה גם שגודמנו לה שלשה מלאכי השרת, האחד זקף את ראשה, השני משך עליה חוט של חסד, ועל זה נאמר בפסוק י' "נשאה חן בעיניו", והשלישי בתשובה הבאה.

104. "ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב" איזה גם היה כאן, ומדוע? היות והשרביט היה קצר מאד ולאסתר לא היה כח להתקרב אליו בא המלאך (השלישי) והאריך את השרביט ל' 12 אמות וי"א 16 אמות וי"א 24 אמות וי"א 60 אמות וי"א 200 אמה.

105. "ומה בקשתך" מנין ידע שיש לה בקשה גדולה? מכך שמסרה את נפשה הבין המלך שמדבר בבקשה גדולה.

106. "עד חצי המלכות וינתן לך" הסבר מה הפרוש? אפלו אם תרצי מחצית ממלכותי אנתן לך. כל שתבקשי אנתן חוץ מבנין בית המקדש.

107. "מהרו את המן" מדוע? היות ואחשורוש ראה את גדל צערה, מהר להביא את המן כדי לא למשך את צערה יותר מדי.

108. "מה שאלתך וינתן לך ומה בקשתך וגו'" הסבר מה זה שאלתך, בקשתך? "שאלתך" עבור עצמד, "בקשתך" עבור אחרים.

ח המצלה ולקוזה &

חָשַׁךְ אֶעֱשֶׂה לָהֶם וּמָחָר¹⁰⁹ אֶעֱשֶׂה¹¹⁰ כַּדְבַר הַמְּלֶכֶת¹¹¹: ט וַיֵּלֶךְ הָמֶן בַּיּוֹם הַהוּא¹¹² שָׂמַח וְטוֹב לֵב וּכְרָאוֹת הָמֶן אֵת מַרְדְּכָי בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ וְלֹא הָס וְלֹא זָע מִמֶּנּוּ וַיִּמְלֹךְ הָמֶן עַל מַרְדְּכָי חֲמָה¹¹³: י וַיִּתְחַפֵּךְ הָמֶן¹¹⁴ וַיִּבּוֹא אֶל בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּבְחַ אֵת אֲהַבָיו וְאֵת זָרְשׁ אֲשֶׁתוֹ¹¹⁵: יא וַיִּסְפַּר לָהֶם הָמֶן אֵת כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְלִבּוֹ¹¹⁶ בָּנָיו וְאֵת כָּל חָשֶׁךְ גְּדָלוֹ הַמְּלָךְ וְאֵת חָשֶׁךְ נִשְׂאוֹ עַל הַשָּׂרִים וְעַבְדֵי הַמְּלָךְ: יב וַיֹּאמֶר הָמֶן אֵף לֹא הִבִּיֵּאתָ אֶסְתֵּר הַמְּלַכָּה עִם הַמְּלָךְ כָּל הַמַּשְׁתָּה חָשֶׁךְ עֲשָׂתָה פִּי אִם אֹתִי וְגַם לְמָחָר אֲנִי קָרוֹא לָהּ עִם הַמְּלָךְ: יג וְכָל זֶה אֵינְנוּ שׂוֹה לִי בְּכָל עֵת חָשֶׁךְ אֲנִי רָחָה אֵת מַרְדְּכָי הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ¹¹⁷: יד

109. "ומחר אעשה כדבר המלך" מדוע דחתה אסתר למחר ? ביון שהמן היה מזרע עמלק ובמלחמת עמלק אמר משרע"ה ג"כ "מחר".

110. "אעשה כדבר המלך" איזה דבר הבטיחה אסתר שתעשה ? שתגלה לאחשורוש את עמה ואת מולדתה.

111. מה הסבה שאסתר הזמינה את המן למשתה, ומה אמר אליהו זכור לטוב לרבה בר אבונה?
ר' אליעזר אמר שטמנה לו במשתה מלפדת ללכדו. ר' יהושע אומר שלמדה משלמה המלך: "אם רעב שנאך האכלהו לחם פי גחלים אתה חתה על..." ר' מאיר אומר: היות והמן היה משנה למלך ובניו שרי צבא, הוא עלול למרד במלך, לכך העסיקה אותו במשתה. ר' יהודה אומר כדי שלא יכירו בה שהיא יהודיה. ר' נחמיה אומר כדי שעם ישראל לא יאמרו: אחות יש לנו בבית המלך ואין אנו צריכים לבקש רחמים מה'. ר' יוסי אומר כדי שהמן יהיה מצוי אצלה כדי להכשילו לפני המלך. רבה בר אבונה שאל לאליהו הנביא לפי איזו שיטה כונה אסתר המלכה, ענה לו אליהו הנביא לפי כל השיטות המזכרות בגמ'.
112. "ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב", מה לומדים מהמלים: "ביום ההוא" ? ביום ההוא רק ביום ההוא ולא למחרת.

113. מה הראה מרדכי להמן כשיצא מהמשתה ?
מרדכי פשט את רגלו הימנית והראה לו שטר מכירה שכתוב שהמן נמכר לו לעבד, וכך היה המעשה, כשבני הדו מרדו במלך אחשורוש, שלח את מרדכי פשר צבא עם 12 אלף חיילים, כמו"כ המן הלך ג"כ עם 12 אלף חיילים, נתן להם המלך כסף ומזון עבור החיילים, המן בוזז את הכסף מיד ואלו מרדכי חלק את ההוצאות בצורה מחשבת, א"ל המן למרדכי: הלוגי מזון שלא נמות, הסכים מרדכי בתנאי שיהיה לו לעבד ליום אחד בשבוע, בלית בררה כתב שטר מכירה על מגן הנעל של מרדכי ביון שלא נמצא ניר, ועתה הראה לו את השטר החתום.

114. "ויתאפק המן" ממה התאפק ? התחזק לסבל את כעסו ולא להרג את מרדכי.

115. "וישלח ויבא את אהביו ואת זרש אשתו וגו'" מדוע הזמינם ?
טבע האדם, בזמן שהוא שרוי בשמחה גדולה על כל צער קטן שבא עליו הוא יכול למות, לכן כדי להתחזק הוא קרא לאוהביו וזרש אשתו לספר להם את רב עשרו וכו'.

116. כמה בנים היו להמן ומנין לומדים זאת? מאתים ושמונה בנים כמנין "ורב" ולכן כתוב ורב ללא ו'.

117. "וכל זה איננו שוה לי בכל עת וגו'" מה הסבה ?
כי כל זמן שמרדכי מראה לו את השטר ומודיע שהוא עבדו, הרי מה שקנה עבד קנה רבו.

ח המצלה ולקוחה &

ותאמר לו זרש אשתו וכל אהביו יעשו עז¹¹⁸ גבה חמשים אמה¹¹⁹ 120 וצבקר אמר למלך ויתלו את מרדכי עליו וזא עם המלך אל המספה שמה וייטב הדבר לפני המן ויעש העז¹²¹:

פרק ו': 6 122 בלילה ההוא נדדה שנת המלך¹²³ 124 ויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי הימים ויהיו נקראים לפני המלך: 125 וימלא כתוב: אשר הגיד מרדכי על בגתנא ותרא

118. "ותאמר לו זרש אשתו וכל אהביו יעשו עז" מדוע בחרה זרש את מיתת התליה? זרש אמרה: אם תפילה לאש, הרי חנניה מישאל ועזריה נצלו מזה, אם תשליכהו לגב אריות, הרי דניאל נצל מזה, אם תשליכהו לבית האסורים הרי יוסף נצל מזה, אם תגלהו למדבר הרי בני ישראל פרו ורבו במדבר 40 שנה, אם תנקר את עיניו הרי שמשון המית את הפלשתים כשנקרו את עיניו, אלא תלהו על עץ שבוזה לא נסה אף יהודי.

119. "גבה חמשים אמה" מדוע ?

היות וגבה פתחי המלכים 50 אמה, וכדי שהמן יוכל לשבת בסעודה עם אסתר ולראות את מרדכי תלוי על העץ.

120. מנין היה להמן עז חמשים אמה ? בקש המן לנגרים לחפש עז 50 אמה, ואמרו לו שאין בנמצא בכל הארץ רק בקורות ביתו, צנה המן להרס את ארמונו ולקחת את העץ, ואיך הגיע עץ זה לבית המן? כי בנו פרשנדתא היה שר במדינת קרדוניא ונטל נסר אחד מתבת נח.

121. "ויעש העץ" מה עשה המן בגמר הכנת העץ, ומה אמרה בת קול ?

המן הרשע נסה להתלות על העץ לבדקו יצאה בת קול ואמרה: "לך נאה התליה".

122. את מי פגש המן באותו לילה עם מרדכי, ומה קרה שם? לאחר הכנת העץ הלך המן למרדכי ומצאו שיושב בבהמ"ד ועשרים ושנים אסף תינוקות של בית רבן יושבים לפניו לבושים שקים ולומדים תורה, והיו צועקים ובוכים, השליך עליהם שרשראות ברזל ואמר: למחר אהרג אלו התינוקות תחלה ואחר כך אתלה את מרדכי, היו אמותיהם מביאות אכל, והילדים אמרו שהם לא רוצים לאכל ולשתות אלא למות ביחד עם מרדכי מתוך תענית, כלם בכו עד שעלתה צעקתם לפניו במרום. באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ועבר מכסא דין לכסא רחמים ואמר: מה קול גדול זה שאני שומע בגדים וטלאים? עמד משה רבנו לפני ה' ואמר: לא גדיים ולא טלאים הם, אלא קטני עמד, שהאויב רוצה מחר לשחטם בגדיים וכטלאים.

123. "בלילה ההוא נדדה שנת המלך", שנה של מי נדדה באותו לילה ?

המלך - מלך מלכי המלכים, אלא כשישראל חוטאים, עושה עצמו כישן.

124. באיזה אופן נדדה שנת אחשורוש ? (ב' שיטות): א. כל הלילה היה רואה אחשורוש את המן וחרבו שלופה ורוצה להרגו. ב. שזה לא היה מחמת נס אלא מפני שנפלו בו מחשבות מדאיגות: מה זה שאסתר זמנה את המן אל המשפה אולי רוצים להרגני? וכי לא נמצא אדם שיבוא ויודיע לי, ואולי עשו לי טובות ולא הפרתי להם טובה לכן לא מודיעים לי.

125. "וימצא כתוב" מדוע כתוב בלשון וימצא ?

סופר המלך כשהגיע למעשה בגתן ותרא, מחק, בא המלאך גבריאל וכתב מחדש, ולכן כתוב וימצא.

ח המצלה וְלִקְוֹזָה &

פְּנֵי סְרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמֵרֵי הַסֵּף חָשַׁר בְּקֶשׁוֹ לְשַׁלַּח יָד בַּמֶּלֶךְ חַחְשׁוֹרוֹשׁ: 6 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
מִה נַעֲשֶׂה¹²⁶ יָקָר וְגִדּוּלָה לְמַרְדְּכֵי עַל זֶה וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁרָתָיו לֹא נַעֲשֶׂה עִמּוֹ
דְּבָר¹²⁷: 7 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי בְּחָרָר וְהָמֵן בָּא לְחַרֵּר בֵּית הַמֶּלֶךְ הַחַיִּילוֹנָה לֵאמֹר לְמַלְךְ לְתַלּוֹת
אֵת מַרְדְּכֵי עַל הָעֵץ חָשַׁר הַכִּין לֹא¹²⁸: 8 וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ חָלְיוֹ הִנֵּה הָמֵן עֹמֵד בְּחָרָר¹²⁹
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ יִבּוֹא¹³⁰: 9 וַיִּבּוֹא הָמֵן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מִה לַעֲשׂוֹת בְּאִישׁ חָשַׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵז
בִּיקְרוֹ¹³¹ וַיֹּאמֶר הָמֵן בְּלָבוֹ לְמִי יַחְפֵּז הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יָקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי: 10 וַיֹּאמֶר הָמֵן אֵל
הַמֶּלֶךְ אִישׁ חָשַׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵז בִּיקְרוֹ: 11 יִבִּיאוּ לָבוֹשׁ מַלְכוּת חָשַׁר לָבֹשׁ צוֹ הַמֶּלֶךְ וְסוּס חָשַׁר
רֶכֶב עָלָיו הַמֶּלֶךְ וְחָשַׁר נִתַּן פֶּתֶר מַלְכוּת בְּרִאשׁוֹ: 132 12 וְנִתְּוֹן הַלְּבוּשׁ וְהַסּוּס¹³³ עַל יָד אִישׁ
מִשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ הַפְּרִתָּמִים וְהַלְּבָשׁוֹ אֵת הָאִישׁ חָשַׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵז בִּיקְרוֹ וְהִרְפְּדָה¹³⁴ עַל הַסּוּס
בְּרַחוּב הָעֵיר וְקָרְאוּ לְפָנָיו כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ חָשַׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵז בִּיקְרוֹ: 13 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לְהָמֵן מִהֵר¹³⁵ 14 אֵת הַלְּבוּשׁ וְאֵת הַסּוּס פְּחָשֶׁר דְּבַרְתָּ וַעֲשֶׂה כֵן לְמַרְדְּכֵי הַיְּהוּדִי הַיֵּשֵׁב

126. "ויאמר המלך מה נעשה" הסבר מה הפרוש. האם עד עכשיו נעשה משהו למרדכי עבור זה?
127. "ויאמרו נערי המלך משרתי" מדוע הם ספרו את האמת ש"לא נעשה עמו דבר"? לא מאהבת מרדכי אלא משנאת המן.
128. "על העץ אשר הכין לו" מה הפרוש לו? "לו" לעצמו.
129. "הנה המן עמד בחצר" מה חשב אחשוורוש כששמע שהמן בחצר? אמר המלך: אמת הדבר שראיתי בחלומי שהמן בא להרגני.
130. מדוע רצה אחשוורוש לתת כבוד רב למרדכי?
כדי שכלם יראו שגדול כבוד האומר דבר סתר למלך, ועל ידי זה יגלו למלך דברים נסתרים.
131. "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו" מדוע לא הזכיר אחשוורוש את שם האיש? שהמן יחשוב שזה עליו.
132. "יביאו לבוש מלכות וגו'" אילו דברים בקש המן להביא לאיש אשר המלך חפץ ביקרו? המן דרש להביא את הלבוש, סוס וכתר שהשתמש בו המלך ביום שהכתר למלך.
133. "ונתון הלבוש והסוס" מדוע בנתינה לא מזכר הכתר?
כשהזכיר המן את הכתר כעס המלך ואמר: זהו שראיתי בחלום שהמן רוצה לרשת אותי, ואת זה הרגיש המן לכן בנתינה הוא לא מזכיר את הכתר.
134. מדוע מנה את התפקידים בלשון רבים "והלבישו" "והרכיבו" "וקראו לפניו"?
המן רצה להרבות את כבודו שהכל יעשה על ידי אנשים רבים.
135. "ויאמר המלך להמן מהר" למה מהר? כדי שהמן יספיק להגיע בזמן לסעודת אסתר.

ח המצלה ולקוזה &

בשער המלך¹³⁶ אל תפל דבר מפל אשר דברת¹³⁷: יא 138 139 140 141 ויקח המן את הלבוש ואת הסוס וילבש את מרדכי וירפיהו ברחוב העיר¹⁴² ויקרא לפניו פכה יעשה לאיש אשר המלך חפז ביקרו: ¹⁴³ יב וישב מרדכי אל שער המלך¹⁴⁴ והמן נדחה אל ביתו אצל ויחפוי ראש: ¹⁴⁵ יג ויספר המן לזרש אשתו ולכל אהביו את כל אשר קרהו ויאמרו לו

136. "ועשה כן למרדכי היהודי הישוב בשער המלך" מדוע היה צריך אחשוורוש להאריך בדבורו? בשאחשורוש הזכיר "מרדכי" שאל המן, איזה מרדכי? אמר לו המלך: "היהודי" שוב שאל הרבה מרדכי היהודי יש, אמר לו המלך "הישוב בשער המלך".

137. "אל תפל דבר מפל אשר דברת" הסבר מה הפרוש. כי המן נסה לשכנע את המלך על ידי שיתן למרדכי כפר אחד ונהר לגבות מסים עבורו והעקר שלא יהיה צריך לעשות את הכבוד על זה אמר לו המלך: כל מה שדברת גם כן תעשה.

138. מה קרה בשהמן הלך לחפש את מרדכי?

המן הלך לחפש את מרדכי, אמרו לו: שמרדכי נמצא בבית המדרש, בשהגיעה השמועה למרדכי שהמן בדרך אליו, אמר לתלמידיו: תפרשו ממני שאתם לא תמותו, אמרו לו: מות נמות אף בחד, אמר להם: אם כן נעמד בתפלה ונמות מתוך תפלה, וכשגמרו להתפלל ישבו ועסקו בתורה.

139. מה למד מרדכי ותלמידיו באותו היום, ומדוע, ומה אמר על כך המן? למדו בעניני פרשת העמר, שהרי אותו היום היה ט"ו ניסן, בא המן לפניהם ושאל במה אתם עוסקים? אמרו לו: במצות העמר, אמר להם: האם עמר זה מכסף או מזהב, אמרו לו: של שעורים, אמר להם: ומה ערכו? אמרו לו: עשר מטבעות קטנות, אמר להם: קומו! שנצחו המטבעות שלכם את עשרת אלפים כפר כסף שלי.

140. מה עשתה אסתר בשהמן הלך למרדכי, ומדוע?

בשאסתר שמעה מה שצוה המלך להמן, שלחה שלוחים להחביא את כל הבלינים ואת כל הספרים, ובגלל זה היה צריך המן בעצמו להיות הספר והבלן.

141. מה אמר המן כשספר את מרדכי, ומה ענה לו מרדכי?

המן נאנח בזמן התספרת, אמר לו מרדכי: מדוע אתה נאנח? אמר לו המן: אדם שחשוב למלך מכל השרים עכשיו נהיה בלן וספר, אמר לו: רשע, וכי לא ספר אתה?! הלא אתה היית 22 שנה ספר בכפר קרדום, ואלה המספרים שלך.

142. מה עשה מרדכי בשהמן בקשו לעלות על הסוס, ואיזה פסוק אמר המן למרדכי ומה ענה לו מרדכי? בשעלה מרדכי בעט בהמן, אמר לו המן, הרי כתוב "בנפל אויבך אל תשמח" אמר לו: זה רק באויב יהודי, אבל בכם כתוב "ואתה על במותימו תדרוך"

143. מה קרה בשהמן הגיע לסמטת ביתו? בתו של המן ראתה איך שהמכריז מוביל את הסוס ואיש חשוב יושב עליו חשבה שהמכריז הוא מרדכי לקחה את הפלי של בית... וזרקה על ראש הקורא, משראתה שזה אביה הפילה עצמה מהגג ומתה.

144. "וישב מרדכי" להיכן שב? חזר אל שקו ותעניתו להמשיך להתפלל שתתבטל גזרת המלך.

145. מהו "אבל ויחפוי ראש"? "אבל" על בתו שמתה, "ויחפוי ראש" ממה שבתו שפכה עליו.

ח המצלה וְלִקְוֹחָהּ &

חֲכָמָיו¹⁴⁶ וְזָרַשׁ אֲשֶׁהוּ אִם מְוָרַע הַיְהוּדִים מְרַדְכֵי אֲשֶׁר הַחִלּוֹת לְנַפְל לְפָנָיו לֹא תוּכַל לֹא
פִּי נָפּוּל תְּפּוּל לְפָנָיו: " עוֹדִם מְדַבְּרִים עִמּוֹ וְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ הִגִּיעוּ¹⁴⁷ וַיִּבְהִלוּ לְהַצִּיחַ אֶת
הַמֶּן¹⁴⁸ אֵל הַמַּשְׁתָּה אֲשֶׁר עָשָׂתָה אֲחֵתָהּ:

פֶּרֶק ז':⁶ וַיִּזַּח הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן לְשָׂתוֹת עִם אֲחֵתָהּ הַמְלֻכָה: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֲחֵתָהּ גַּם צִיּוֹם
הַשָּׁנִי בַּמַּשְׁתָּה הַיּוֹם מֵה שְׂאֲלָתְךָ אֲחֵתָהּ הַמְלֻכָה וְתִנָּתֵן לְךָ וַיִּמָּה בְּקִשְׁתְּךָ עַד חֲלֵי הַמְּלֻכּוֹת
וְתַעֲשֶׂ: ג וַתַּעַן אֲחֵתָהּ הַמְּלֻכָה וַתֹּאמֶר אִם מְנַחְתִּי חֹן בְּעֵינֶיךָ הַמֶּלֶךְ וְאִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב
תִּנָּתֵן לִי נַפְשִׁי בְּשִׂאֲלָתִי וְעַמִּי בְּבִקְשָׁתִי: ז פִּי נִמְכַרְנוּ חָנִי וְעַמִּי לְהַשְׁמִיד לְהַרְגוֹ וּלְאַצֵּד
וְחָלוּ לְעַבְדִּים וּלְשִׁפְחוֹת נִמְכַרְנוּ הַחֲרָשָׁתִי פִּי חָיוֹן הָרַר שְׁוֹה בְּנִזְקָה הַמֶּלֶךְ: ¹⁴⁹ ה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
חֲחֲשׂוּרוֹשׁ וַיֹּאמֶר לְאֲחֵתָהּ הַמְּלֻכָה ¹⁵⁰ מִי הוּא זֶה וְחָי זֶה הוּא אֲשֶׁר מְלָאוּ לְבָבוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן:
ו וַתֹּאמֶר אֲחֵתָהּ חַיֵּשׁ כָּר וְחָוִיב הַמֶּן הָרַע הַזֶּה ¹⁵¹ וְהַמֶּן נִבְעַת מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמְּלֻכָה: ז
וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ ¹⁵² מִמַּשְׁתָּה הַיּוֹם אֵל גִּנַּת הַבֵּיתוֹ וְהַמֶּן עָמַד לְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ מֵאֲחֵתָהּ
הַמְּלֻכָה פִּי רָחָה פִּי כָלְתָהּ חָלוֹ הָרַעָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ: ח וְהַמֶּלֶךְ שָׂב מִגִּנַּת הַבֵּיתוֹ אֵל בֵּית

146. "ויאמרו לו חכמיו" מדוע הם נקראים חכמים? אמר ר' יוחנן: כל האומר דבר חכמה אפלו באמות העולם נקרא חכם.

147. "וסריסי המלך הגיעו" מי שלחם, ומדוע? אסתר שלחה אותם בדחיפות, כי היא ידעה שהוא שר גדול ובגיו שרים בכל מדינות המלך, ובמצב שהוא נמצא הוא יכול להספיק למרד במלך.

148. "ויבהלו להביא את המן" איך הלך המן למשתה? לפני שהספיק להתרחץ.

149. מה טענה אסתר במשתה, ומה הפרוש: "כי אין הצר שוה בגזק המלך"? אסתר אמרה רק "נפשי בשאלתי" את חיי, "ועמי בבקשתי" גם לעמי אני מבקשת את חייהם ותו לא שאלולא בן המלך ישאר שוב ללא מלכה שאותו "צר" הוא המן רוצה את גזק המלך.

150. "ויאמר המלך אחשורוש ויאמר לאסתר המלכה" מדוע נכתב פעמים ויאמר?

שבמשך כל השנים שאסתר היתה מלכה היה המלך מדבר איתה רק ע"י על ידי מתרגמן, כי אין זה מכבודו של המלך לדבר אל אשה פשוטה שאין ידוע מנין היא, אבל עכשיו לאחר שהיא גלתה שהיא מבית שאול המלך הסיר המלך את המתרגמן "ויאמר לאסתר המלכה".

151. "איש צר ואויב" מה עשתה אסתר בשאמרה מלים אלו? היא חשבה בלבה שהרי אחשורוש לא פחות רשע מהמן, ומתוך מחשבה זו הראתה על אחשורוש, בא מלאך והסיט את ידה לכיוון המן.

152. "והמלך קם בחמתו ממשתה היין אל גנת הביתו" מה ראה המלך בגנת הביתו? המלך ראה אנשים קוצצים אילנות בגנת המלך, אמר להם המלך: מדוע אתם משחיתים את האילנות, אמרו לו: כך צוה לנו המן. (המקצצים היו מלאכים).

ח המבטלה ולקוחה &

מִשְׁתָּהּ הַיּוֹן¹⁵³ וְהָמוֹן נִפְלַעַל הַמְּטָה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ¹⁵⁴ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַגָּם לְכַזּוֹשׁ אֶת
הַמְּלָכָה עִמּוֹי צְבִית הַדָּבָר יֵלֵךְ מִפִּי הַמֶּלֶךְ¹⁵⁵ וּפְנֵי הָמוֹן חֲפוּי: ט וַיֹּאמֶר חֲרַבּוֹנָה¹⁵⁶ אֶחָד מִן
הַסְּפָרְסִים לְפָנָי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה הָעֵז אֲשֶׁר עָשָׂה הָמוֹן לְמַרְדְּכָי אֲשֶׁר דָּבַר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ
עִמָּד צְבִית הָמוֹן גְּזֵה חֲמִשִּׁים אַמָּה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תְּלָהּוּ עָלָיו: י וַיִּתְּלוּ אֶת הָמוֹן עַל הָעֵז
אֲשֶׁר הֵכִין לְמַרְדְּכָי וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכְכָה:

פּרָק ח': ט בַּיּוֹם הַהוּא נָתַן הַמֶּלֶךְ אֶחָשׁוּרׁוֹשׁ לְאַסְתֵּר הַמְּלָכָה אֶת צִית הָמוֹן כִּרְר הַיְהוּדִים
וּמַרְדְּכָי צָח לְפָנָי הַמֶּלֶךְ כִּי הִגִּידָה אֶסְתֵּר מָה הוּא לָהּ: 157 ז וַיִּסַּר הַמֶּלֶךְ אֶת טַבַּעְתּוֹ אֲשֶׁר
הָעֵבִיר מִהָמוֹן וַיִּתְּנָהּ לְמַרְדְּכָי וַתֵּשֶׂם אֶסְתֵּר אֶת מַרְדְּכָי עַל צִית הָמוֹן: 158 ח וַתּוֹסֶף אֶסְתֵּר
וַתְּדַבֵּר לְפָנָי הַמֶּלֶךְ: 159 וַתִּפְּלֵ לְפָנָי רַגְלָיו וַתִּבְדֹּךְ וַתַּחֲחַן לוֹ לְהַעֲבִיר אֶת רַעַת הָמוֹן הָאֲגָגִי
וְאֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ אֲשֶׁר חָשַׁב עַל הַיְהוּדִים: 7 וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֶת שַׂרְבֹּט הַזָּהָב: 160 וַתִּקַּם
אֶסְתֵּר וַתַּעֲמֵד לְפָנָי הַמֶּלֶךְ: 8 וַתֹּאמֶר אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב וְאִם מִנְּאֻחַי חַן לְפָנָי וְכֹשֶׁר
הַדָּבָר לְפָנָי הַמֶּלֶךְ וְטוֹבָה אֲנִי צְעִינִי וַיִּפְתַּח לְהַשִּׁיב אֶת הַסְּפָרִים מַחֲשַׁבַת הָמוֹן בֵּן הַמְּדַתָּח
הָאֲגָגִי אֲשֶׁר פָּתַח לְאַבְדֹּד אֶת הַיְהוּדִים אֲשֶׁר צָכַל מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ: 9 כִּי אֵיכָכָה אוֹכַל וְרָאִיתִי
צָרְעָה אֲשֶׁר יִמָּלֵךְ אֶת עַמִּי וְאֵיכָכָה אוֹכַל וְרָאִיתִי צָרְדָן מוֹלְדָתִי: 161 ל וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
אֶחָשׁוּרׁוֹשׁ לְאַסְתֵּר הַמְּלָכָה וּלְמַרְדְּכָי הַיְהוּדִי הִנֵּה צִית הָמוֹן נָתַתִּי לְאַסְתֵּר וְאֶתוֹ תָּלוּ עַל
הָעֵז עַל אֲשֶׁר שָׁלַח יָדוֹ בַּיְהוּדִים: 10 וְאַתָּם פָּתְחוּ עַל הַיְהוּדִים כַּטּוֹב צְעִינִיכֶם צֵשׂם הַמֶּלֶךְ

153. "מדוע נפרע הקב"ה מהמון הרשע בצורה כזאת? כיון שהמון הלשין על ישראל בדברי שקר נפרע
ממנו הקב"ה מדה כנגד מדה.

154. "והמון נפל על המטה" איך? בא מלאך גבריאל ודחף את המון על המטה של אסתר.

155. "הדבר יצא מפי המלך ופני המון חפוי" הסבר מה הפרוש?

"חפוי" פרושו בסו, כי כך היה מנהג מלכי פרס לכסות את פני האיש שהמלך בוועם עליו.

156. "ויאמר חרבונה וגו'" מי הוא היה? על פי שיטת הגמ' חרבונה היה רשע וחבר לעצת המון, אבל
עכשיו שהוא ראה שעל המון באה הפרענות מיד השתנה וברח מלהיות שותף להמון.

157. "כי הגידה אסתר מה הוא לה" מה הפרוש? איך הוא קרוב שלה.

158. מה עשה מרדכי עם כל העשר שקבל מהמון? שליש לו ולאסתר, שליש לתלמידי חכמים, ושליש
לבנין בית המקדש.

159. "ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך" מה הפרוש ותוסף?

כי במשתה בקשה אסתר להרג את המון, ועכשיו הוסיפה על זה את בטול הגזרה.

160. "ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב" מדוע הושיט? זו היא נתינת רשות שתקום ותדבר את
דבריה בפרטות.

161. מה בקשה אסתר מאחשורוש? ומה הוא ענה? אסתר בקשה להחזיר את האגרות להשמיד... ענה
לה המלך: שאין להשיב אגרות שנשלח ע"י המלך, לכן כתבו אגרות חדשות.

ח המצלה וְלִקְוֹחָהּ

וַחֲתָמוּ צְטַצְעַת הַמֶּלֶךְ פִּי כְתָב חֹשֶׁךְ נִכְתָּב בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וְנִחְתָּמוּ צְטַצְעַת הַמֶּלֶךְ חֵין לְהַשִּׁיב:
ט וַיִּקְרְאוּ סִפְרֵי הַמֶּלֶךְ צָעַת הַהֵיחָא בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא חֹדֶשׁ סִיווּן בְּשָׁלוֹשָׁה וְעֶשְׂרִים צו¹⁶²
וַיִּפְתַּח כָּל חֹשֶׁךְ לְוָה מִרְדְּכֵי אֶל הַיְהוּדִים וְאֶל הַחֲחֻשְׁתָּרְנִים וְהַפְּחוֹת וְשָׂרֵי הַמְּדִינּוֹת
חֹשֶׁךְ מֵהָדוּ וְעַד כּוֹשׁ שָׂבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵחָה מְדִינָה מְדִינָה וּמְדִינָה כְּכַתְּבָה וְעַם וְעַם כְּלָשְׁנוּ
וְאֶל הַיְהוּדִים כְּכַתְּבָם וְכָל־שׁוֹנָם: 163 , וַיִּכְתֹּב בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ חֲחֻשְׁתָּרְשׁ וַיִּחְתָּם צְטַצְעַת הַמֶּלֶךְ
וַיִּשְׁלַח סִפְרִים צִיד הַרְלִים בְּסוּסִים רַכְבֵי הַרְכָּשׁ 164 הַחֲחֻשְׁתָּרְנִים בְּנֵי הַרְמְכִים: 165 יח חֹשֶׁךְ
נָתַן הַמֶּלֶךְ לַיְהוּדִים חֹשֶׁךְ בְּכָל עִיר וְעִיר לְהַקְהֵל וְלַעֲמֹד עַל נַפְשָׁם לְהַשְׁמִיד וְלַהֲרוֹג וְלַחַדֵּד
אֶת כָּל חֵיל עַם וּמְדִינָה הַרְלִים אֶתֶם טוֹף וְנָשִׁים 166 וְשָׁלַל־לָבוֹד: יב צִיּוֹם אֶחָד בְּכָל מְדִינּוֹת
הַמֶּלֶךְ חֲחֻשְׁתָּרְשׁ בְּשָׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שָׁנִים עָשָׂר הוּא חֹדֶשׁ חֲדָר: יג פְּתַשְׁגֹּן הַפְּתַח לְהַנְתּוֹ
דָּת בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה גְלוּי לְכָל הָעַמִּים וְלַהֲיוֹת הַיְהוּדִים עֲתִידִים לַיּוֹם הַזֶּה לְהִנָּקֵם
מֵאִיבֵיהֶם: יד הַרְלִים רַכְבֵי הַרְכָּשׁ הַחֲחֻשְׁתָּרְנִים יִלְאוּ מִבְּהֵלִים 167 וְדַחֲוִפִים צְדָבַר הַמֶּלֶךְ
וְהִדָּת נִתְּנָה בְּשׁוֹשָׁן הַבִּירָה: טו וּמִרְדְּכֵי יִלְאֵה מִלְפָּנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלָבוֹשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת וְחֹר
וְעֵטְרַת זָהָב גְּדוּלָה וְתַכְרִיךְ צוֹז וְחֲרָגְמָן 168 וְהָעִיר שׁוֹשָׁן כָּהֵלָה וְשִׁמְחָה: טז לַיְהוּדִים הִיִּתְהָ
אוֹרָה וְשִׁמְחָה וְשָׂשׂוֹן וַיִּקְרָ: 169 יז וּבְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכָל עִיר וְעִיר מִקּוֹם חֹשֶׁךְ דָּבַר

162. "ויקראו ספרי המלך בעת ההיא בחודש השלישי וגו'" מדוע המתין מרדכי עד כ"ב סיון ?
מרדכי ואסתר קבלו את הצעת אחשוורוש אבל חששו שאם הם ישלחו מיד שרי המדינות יאמרו: מי אומר
שצריך לסמוך על האחרונים, לכן חכו עד ששלוחי המן יחזרו ועם אותם שלוחים בעצמם שלח מרדכי את
ספריו.

163. מהו "ככתבם וכלשונם"? "ככתב אשורי, וכלשונם" - בלשון הקדש.

164. "בסוסים רכבי הרקש" מה הפרוש ? מרכוש המלך כי סוסי המלך ממהרים לרוץ.

165. "האחשתרנים בני הרמכים" מה אומרת הגמ' על זה, ואיזה דין גלמוד מזה, ואיך מפרש רש"י? הגמ'
אומרת שאין אנו יודעים מה זה, ומזה גלמוד דין שעקר מצות קריאת המגלה היא לפרסום הנס אף שאיננו
מבינים. רש"י מפרש שזה מין גמלים הממהרים לרוץ.

166. מדוע כתב מרדכי באגרות החדשות להשמיד להרוג ולאבד וגו' טף ונשים?

היות ואגרות אלה נכתבו באפן באור על האגרות הראשונות לכן היה צריך להיות כמו האגרות ששלח המן
ששם היה כתוב טף ונשים.

167. "הרצים רכבי הרקש האחשתרנים יצאו מבהלים", מדוע ?

כי לא הבינו מדוע שולחים אותם פעם שניה בשנה עתה חזרו מאותן מדינות.

168. "ומרדכי יצא מלפני המלך וגו'" בכמה בגדים יצא, ומדוע ? בחמשה לבושי מלכות, ורמז לכך נתן
יוסף לבנימין כשהשבטים היו במצרים "ולבנימין נתן חמש חליפות" שיצא ממנו צדיק שיצא מלפני המלך
בחמשה לבושי מלכות.

169. "ליהודים היתה אוירה וגו'" הסבר: מה זה אוירה, שמחה, ששון, ויקר ?

"אוירה" זו תורה, "ושמחה" ושמחת בחגך "וששון" מילה, "ויקר" תפלין, שעל זה גזר המן.

הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מִגִּיעַ שְׂמֵחָה וְשָׂוֹן לַיהוּדִים מִשְׁתָּה וְיוֹם טוֹב וְרַבִּים מֵעַמֵּי הָאֲרָץ מִתִּיהָדִים¹⁷⁰ כִּי נָפַל פַּחַד הַיהוּדִים עֲלֵיהֶם:

פֶּרֶק ט' א' וּבְשָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ הוּא חֹדֶשׁ חָדָשׁ בְּשָׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם כּוּ חָשָׂר הִגִּיעַ דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ לְהַעֲשׂוֹת בַּיּוֹם חָשָׂר שָׁבְרוּ אִיבֵי הַיהוּדִים לְשָׁלוֹט בָּהֶם וְנִהְפְּוּ הוּא חָשָׂר יִשְׁלֹטוּ הַיהוּדִים הַמָּה בְּשָׁנֵיהֶם: ב' נִקְהָלוּ הַיהוּדִים בְּעֵרִיָּהם בְּכָל מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרוֹשׁ לְשַׁלַּח יָד בְּמִבְקָשֵׁי רַעְתָּם וְחָיֵשׁ לֹא עָמַד לִפְנֵיהֶם כִּי נָפַל פַּחַדָּם עַל כָּל הָעַמִּים: ג' וְכָל שָׂרֵי הַמְּדִינֹת וְהָאֲחֻשָׁדֵרְפָּנִים וְהַפַּחֹת וְעַשֵׂי הַמְּלָאכָה חָשָׂר לְמֶלֶךְ מִנְּשָׂאִים אֵת הַיהוּדִים כִּי נָפַל פַּחַד מִרְדְּכֵי עֲלֵיהֶם: ד' כִּי גָדוֹל מִרְדְּכֵי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינֹת כִּי הָחֵיֶשׁ מִרְדְּכֵי הוֹלֵךְ וְגָדוֹל: ה' וַיָּכּוּ הַיהוּדִים בְּכָל אִיבֵיהֶם מִפֶּת חֶרֶב וְהָרָג וְאֶחָדָן וַיַּעֲשׂוּ בְּשָׁנֵיהֶם פְּרָלוֹנָם: ו' וּבְשׂוֹשֵׁן הַבִּירָה הָרָגוּ הַיהוּדִים וְאֶחָד חֲמִשׁ מֵאוֹת חָיֵשׁ: ז' וְאֵת פְּרָשְׁנֵדְתָּא וְאֵת דְּלָפוֹן וְאֵת חֶסְפָּתָא: ח' וְאֵת פּוֹרְתָא וְאֵת חַדְלִיָּא וְאֵת חַרִידֵתָא: ט' וְאֵת פְּרַמְשָׁתָא וְאֵת חַרִיסֵי וְאֵת חַרְדֵי וְאֵת וַיִּזְתָּא: י' עֲשָׂרֵת בְּנֵי הָמֶן¹⁷¹ בְּן הַמְּדָתָא כָּרַר הַיהוּדִים הָרָגוּ וּבְצָוָה לֹא שָׁלְחוּ אֵת יָדָם: י"א בַּיּוֹם הַהוּא בָּא מִסְפֵּר הַהֲרוּגִים בְּשׂוֹשֵׁן הַבִּירָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: י"ב וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר הַמְּלָכָה בְּשׂוֹשֵׁן הַבִּירָה הָרָגוּ הַיהוּדִים וְאֶחָד חֲמִשׁ מֵאוֹת חָיֵשׁ וְאֵת עֲשָׂרֵת בְּנֵי הָמֶן בְּשָׁחַר מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ מֵהָ עֶשְׂוֹ¹⁷² וּמֵהָ שְׁחַלְתָּךְ וַיִּנְתָּן לָךְ וּמֵהָ בְּקִשְׁתָּךְ עוֹד וַתַּעֲשׂ: י"ג וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יִנְתָּן גַּם מִחַר לַיהוּדִים חָשָׂר בְּשׂוֹשֵׁן לַעֲשׂוֹת פֶּדֶת הַיּוֹם וְאֵת עֲשָׂרֵת בְּנֵי הָמֶן יִתְּלוּ עַל הָעֵז: י"ד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהַעֲשׂוֹת כֹּן וַתִּנְתָּן דָּת בְּשׂוֹשֵׁן וְאֵת עֲשָׂרֵת בְּנֵי הָמֶן תָּלוּ: טו' וַיִּקְהָלוּ הַיהוּדִים חָשָׂר בְּשׂוֹשֵׁן גַּם בַּיּוֹם אַחֲרָצְעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ חָדָר וַיַּהֲרֹגוּ בְּשׂוֹשֵׁן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חָיֵשׁ וּבְצָוָה לֹא שָׁלְחוּ אֵת יָדָם: טז' וְשָׂחַר הַיהוּדִים חָשָׂר בְּמְדִינֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהָלוּ וְעָמַד עַל נַפְשָׁם וְנוֹחַ מֵאִיבֵיהֶם וְהָרָג בְּשָׁנֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְשָׁבְעִים חֲלָף וּבְצָוָה לֹא שָׁלְחוּ אֵת יָדָם: י"ז בַּיּוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ חָדָר וְנוֹחַ בְּאַחֲרָצְעָה עָשָׂר כּוּ וַעֲשֵׂה אֵת יוֹם מִשְׁתָּה וְשְׂמֵחָה: י"ח וְהַיהוּדִים חָשָׂר בְּשׂוֹשֵׁן נִקְהָלוּ

170. "ורבים מעמי הארץ מתיהדים" מה הפרוש, ומה אומרת הגמ' על גרים אלו ?

מתיהדים - מתגיירים, הגמ' אומרת שהם אינם גרי אמת, היות והתגיירו רק מתוך פחד.

171. איך צריך לקרות עשרת בני המן, ומדוע? ובאיזה אופן תלו אותם ?

צריך לקרא בגשימה אחת, היות והם נהרגו ויצאה נשמתם בבית אחת, כלם בעץ אחד למעלה הגדול ולמטה הקטן.

172. "ויאמר המלך לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים וגו' בשאר מדינות המלך מה עשו" באיזה אופן אמר זאת המלך, ומה עשה הקב"ה?

המלך אמר זאת בלשון בעס, עשה הקב"ה גם בא מלאך וסטר לו על פיו מיד התחיל לדבר אליה בלשון רכה.

ח המצלה ולקוחה &

בשלושה עשר צו ובחרכעה עשר צו ונוח בחמשה עשר צו ועשה אתו יום משקה ושמחה: יט על פן היהודים הפרזים הישבים בערי הפרזות עשים את יום חרכעה עשר לחדש חדר שמחה ומשקה ויום טוב ומשלח מנות איש לרעהו: כ ויכתב מרדכי את הדברים האלה וישלח ספרים אל כל היהודים אשר בכל מדינות המלך החשורוש הקרובים והרחוקים: כא לקיים עליהם להיות עשים את יום חרכעה עשר לחדש חדר ואת יום חמשה עשר צו בכל שנה ושנה: כב פתימים אשר נחו בהם היהודים מאיביהם והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה¹⁷³ ומחבל ליום טוב לעשות אותם ימי משקה¹⁷⁴ ושמחה¹⁷⁵ ומשלח מנות איש לרעהו¹⁷⁶ ומתנות לאבינים: 177 כג והכל היהודים את אשר יחלו לעשות ואת אשר כתב מרדכי אליהם: כד פי המון צון המדתא החגגי לרר כל היהודים חשב על היהודים לחצדם והפל פור הוא הגורל להמם ולחצדם: כה ובחנה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על ראשו ותלו אתו ואת צניו על העז: כו על פן קראו לימים האלה פורים על שם הפור על פן על כל דברי החגרת הואת ומה ראו על פכה ומה הגיע אליהם: כז קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם ולא יעבור להיות עשים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם בכל שנה ושנה: כח והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מורעם: כט ותכתב הספר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי

173. "והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה" מה לומדים מפסוק זה? כל החדש נהפך לשמחה ולא רק יום הנס, כי אדם שיושב וחושב שבתאריך בחדש מגיעה אליו צרה, מתחלת החדש יש לו צער מזה, וכאן היה ההפך, ומשום כך אמרו "משנכנס אדר מרבין בשמחה".

174. "לעשות אותם ימי משקה" איזה דין נלמד מזה? קיום מצות סעודת פורים ביום, כי כתוב "ימי משקה".

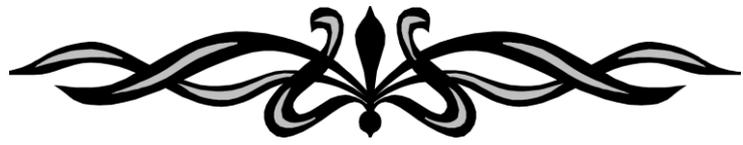
175. "ומשלח מנות איש לרעהו" איזה דין נלמד מפסוק זה? שהמצוה של משלוח מנות היא שתי מנות. (ב' סוגי מאכלים).

176. "ומתנות לאבינים" איזה דין נלמד מפסוק זה? שהמצוה היא שתי מתנות לשני עניים.

177. מה לומדים מהפסוק "לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם"? הרבה זמנים תקנו חכמים למקרא המגלה. בפרים המקפים ט"ו, עירות גדולות י"ד, בפרים ביום הכניסה דהיגו שני וחמישי, וזה יכול להיות י"א, י"ב, י"ג י"ד ט"ו.

את כל תקף לקיים את חגגת הפרים הואת השנית: 5 וישלח ספרים אל כל היהודים אל שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות החשורוש דברי שלום ואמת: 65 לקיים את ימי הפרים האלה בזמניהם¹⁷⁸ פאשר קים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה וכאשר קימו על נפשם ועל זרעם דברי האומות וזעקתם: 65 ומאמר אסתר קים דברי הפרים האלה ונכתב פספר:

פרק י: 6 וישם המלך החשורוש מס על הארץ ואיי הים: 7 וכל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדלת מרדכי אשר גדלו המלך הלא הם פתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס: 8 פי מרדכי היהודי משנה למלך החשורוש וגדול ליהודים וראוי לרב אחיו דרש טוב לעמו ולדבר שלום לכל זרעו:

זידון מגילת אסתר

שמות אישים במגילה? אחשורוש, ושתי הגא הגי, מרדכי, בגתן ותרש, המן המדתא אנגי, התך זרש חרבונה, יאיר שמעי קיש, יכניה הדסה אסתר, נבוכדנצר, שעשגז, אביחיל.

שבעת הסריסים הראשונים? מהומן בותא חרבונא בגתא ואבנתא זתר וכרכם.

שבעת הסריסים האחרונים? כרשנא שתר אדמתא תרשיש מרס מרסנא ממוכן.

מי הם עשרת בני המן? פרשנדתא דלפון אספתא פורתא אדליא פרמשתא אריסי ארידי ויזתא.

תארים במגילה? צורר היהודים, אחשתרנים, שומרי הסף, אחשדרפנים, בני הרמכים, עבדי המלך, פחות, שרי המדינות, הרצים בסוסים, סופרי המלך, רצים, עמי הארץ, שומר הנשים, שומר הפלגשים, אומן, משנה למלך, קרוב אליו, אונס, רב ביתו, שריו ועבדיו, סריסים, מלכה, יודעי דת ודין, יודעי העיתים, שרות פקידים, פרתמים, אבל, חפוי ראש. גדול, רצוי, דורש טוב, דובר שלום, יפת תואר, טובת מראה, רע, אוהביו.

אותיות גדולות? ח'זר ו'ת'כתב. | **פיוט מפורסם של רשב"ג?** כתר מלכות. | **משקאות במגילה?** בירה, תכונות המשקה, (שעש) "גז", "קצה", בגתן ותרש. | **קפד זנבי, משקה שילדים אוהבים, ולהסיר "שקו" שוקו.**

| **חברות גז במגילה?** דור גז, פז גז, סופר גז, אמישרא גז, "שעשגז". | **מספר לפני שבע?** רצפת... ו"שש". |

מסימני ליל הסדר? "כרפס". | **פעולה שנעשתה בקרבן התמיד של יום הכפורים?** ממרס, רמז כפול

"מרס מרסנא". | **נהרג בחטא העגל?** "חור" כרפס | **מטילים אותו בציצית?** "תכלת". | **מאבני**

החושן? כרשנא.... "תרשיש". | **יונה הנביא ברח לשם?** כרשנא.... "תרשיש". | **מגיע ראשון במקרה**

חירום? ריוח ו"הצלה". | **שיר קצבי?** "ריוח" ריוח ריוח ששון.... | **מחלקה בבית חולים?** החצר ה"פנימית".

| **אחד מהגופים בדקדוק?** "נוכה" פתח הבית. | **בחרבי ובקשתי?** קפד חציי אני חרב "חרב"ונא, שאלתי

ו"בקשתי". | **אחד מספרי התנ"ך במגילה?** "דברי הימים" לפני המלך. | **יקר מאוד בהיפוך אותיות**

הַמְגִילָה וְלִקְוָה &

מצער מאד? זהב, בזה, כתי' חסר. | "יקר" יותר ממני, והלכתי עמכם ב"קרי", וזרעתם ל"ריק" זרעכם. | משגיח כשרות? "וכשר הדבר". | מחמשת החיובים של חובל, הראשון והאחרון? נק- כי אין הצר שווה ב"נוק" המלך. בשת- אבל ו"חפוי ראש" וכדי "בזיון" וקצף. שבת- כ"שבת" המלך... | חנות בגדים? "לבוש מלכות". | חנות שטריימלים? "מלכות". | קונדיטוריה בירושלים? "עבדי" עבדי המלך. | קונדיטוריה לעוגות ועוד בירושלים? אסתר בת "אביחיל". | שמות של ספרים הרמוזים במגילה? לבוש מלכות, שער המלך, מאמר מרדכי, מרדכי. | קפד ראשי, שם של בת? את שרביט... ו"חיה" | ויזעק זעקה גדולה ומרה, מי עוד זעק? עשיו. | קפד זנבי מוזג אויר חורפי מאד, את כל אשר? "קרה"ו. | קפד זנבי מכשיר אלקטרוני מצוי מאד? "מחשבת" המן בן המדתא. | תפילה קצרה? מ"הודו" ועד "בוש" כאידיש נשיקה, לסידור אחרי התפילה. | היכן יש מים במגילה, מים מנחה? "הפרת" מים" הפרתמים. | תמרור אין כניסה, או רמזור אדום? ו"לא יעבור" אשר "לא תבא" ושתי... | מה אמר השומר לאזרח בכביש? "מדוע אתה עובר". | גדלה על מים? ערבה? ההיפך בערה, וחמתו "בערה" נו. | הזוכה בהגרלה? "פרס" ומדי. | מפרשיות החומש? "מקץ" היות לה... "מטות" זהב וכסף, "ויקרא", "וישלח", "ויצא", "דברים". | תערוכת מים ועפר? "בוץ" וארמון... | הוסף לי אות אני תבלין? "זתר" זעתר. | השרות המטארלוגי במגילה? "יודעי העיתים". | אחד מעשרת המכות במגילה? כי יצא "דבר" המלכה. | שם אמורא במגילה? מרדכי, יהודה, כי "רבה" היא. | קפד ראשי וזנבי שם של בת במגילה? ל"רעות"ה הטובה ממנה, קפד ראשי שם של בת ה"טובה" ממנה. | מברכות ההבדלה? ב"כשמים" ובתמרוקי הנשים. | מתנה, "משאת" כיד המלך, אצל מי עוד מצאנו שמשאת זה מתנה? אצל יוסף "וישא" משאות" מאת פניו אליהם ותרב משאת בנימין ממשאת כולם חמש ידות. | משומרי "הסף" בהיפוך: אותיות, ספה. | סוגיא מהמפקיד במגילה היכן? שליחות יד, "לשלוח יד" במלך אחשורוש, וכזבה לא "שלהו ידם". | חלק מרכזי ברנב הרמוז במגילה? הגה, אל יד "הגא" | מסעדה במגילה? "מנותיה" לתת לה. | אדם, מת הלך? מרדכי "מת הלך", "בא" מספר ה"הרוגים". | מין מהעופות הנקרבים ע"ג המזבח רמוז במגילה? ובהגיע... "תור" אסתר.... | ממין הנקרבים בהיפוך אותיות? עז, ולא קם ולא "זע" ממנו. | היכן נרמזים האתיופים במגילה? להראות העמים.... "את יופיה". | הצבעה כפולה בשיעור? "זיתאפק המן". | אף ואיננו חוטם? "אף" לא הביאה ... משמעות נוספת לאף היא כעם, פתחו באף ונאכדו מן העולם. | מוזמן לארוע? "קרוא" לה עם המלך. | הרחקת נויקין, מרחיקין את הנבלה מן העיר נ' אמה הכן זה רמוז במגילה? "יעשו עץ גבוה חמישים אמה". | כאב ראש במגילה? אחש ורוש כל הנזכר בו אומר אך לראשי. | המן אסתר מרדכי מן התורה מנין? המן העץ, מר דרור, הסתר אסתר פני. | בור כרה ויחפרהו ויפול בשחת יפעל, כל מה שאדם עושה, עושה לעצמו, היכן זה רמוז במגילה? לאמר למלך.... על העץ אשר הכין לו, למי להמן בעצמו כך מתברר בדיעבד. | איך מכונה המן בחז"ל? קוץ, כל העצים סרבו שיתלה עליו, הגפן אמר ממני יין למזבח.... אחרים מביאים מהם ככורים, ומחזית גם שמן, אמר הקוץ יבוא קוץ בן קוץ ויתלה על הקוץ. | מדינה בארופה ע"י היפוך אותיות במגילה? צרפת, על "רצפת". | קפד ראשי וזנבי, פיקוד אלקטרוני? "שלט"ו. | קפד ראשי וזנבי, מדת מרחק, או מעל העין? א"רים". | קפד ראשי בו הניחו את התיבה? "סוף", ותשם בסוף. | קפד ראשי וזנבי מזל של אחד החדשים? א"דלי"א.... של חדש שבט. | רמוז לאחד ממיני ארבעת המינים? "הדס"ה. | ממנו עושים כובעים? "לבד" מאשר יושיט. | פרס אותיותי אני בן שאול? "זינתן" יונתן. | ראשי מילים היוצרים שם הוייה? י'בא ה'מלך ו'המן ה'יום. | אחד מצבא השמים? חמה, שמש, וימלא המן "חמה". | מסמלת אני חילוף העונות, הוסף כמנין חמישים במרכזי, לי ממתנינים ילדים רבים (בגינה)? "נדר(ה) שנת המלך. | אחד משלשת סדרי התקיעות? להביא את ספר ה"זכרונות". | רמוז מהמגילה לדברי חז"ל- "אל תאמר לשאפנה אשנה"? "היום אל המשתה ומחר אעשה כדבר המלך" מלכו של עולם. | השומרים, ב'קשו ל'שלוח יד מה נאמר להם? "בלי" לגעת. | גם עליהם אפשר לקדש? אשר "החלות" לנפול לפניו. | ממימיו שותים כל בית ישראל, וכניו, משמות עשרת בני המן? "פרשנדתא" הלא הוא רש"י הק' פרשן הדת. |

ח המגילה ולקוחה &

חברת שיכון ממשלתית? ע"כ היהודים... בערי ה"פרוות" ... | משתקפת במים, כבואה? ו"כבואה" לפני המלך... | כינוי לעם ישראל? אמר "עם הספר" ישוב... | שם משפחה במגילה? גינת, שרביט, חפין, ביתן, פור, גורל, שושן, מס, מדינה, שלוש, ימיני, סופר. | שמות פרטיים במגילה? ניסן, שלום, אורה, שמחה, יום טוב. | רחובות במגילה? דובר שלום, דורש טוב, השומר, לבוש מרדכי. | ישיבה במגילה? עטרת. | עלון שבועי במגילה? איש לרעהו. | צמדי מילים במגילה? מרס מרסנא, כנתא ואכנתא, איש ואשה, מדינה ומדינה, עם ועם, ויזעק זעקה, מה זה ועל מה זה, נפול תפול, החרש תחרישי, אבדתי אבדתי, המלך מה לך, מחדש לחודש, נערה ונערה. מיום ליום. | שילוש מילים במגילה? אשר "הגלה" ... עם "הגלה".... אשר "הגלה". | שבוע ועשרים ומאה "מדינה מדינה ומדינה" ככתבה. | היכן כתוב בפסוק במגילה חמשה פעמים המילה "המלך"? פרק ד' פסוק י"א ה' פעמים מילת המלך.

מספרים במגילה:

127? מדינות. | 3, בשנת שלש למלכו. | 180, משתה שמונים ומאת יום. | 7, משתה שבעת ימים, שבע הנערות. | 6, עמודי שש, ששה חדשים בשמן המור וששה בבשמים. | 7, שבעת הסריסים א'. | 7. שבעת סריסים ב'. | 12, שנים עשר חדש...ימי מרוקיהן. | 7, 10, בחדש העשירי נלקחה אסתר. | 2, שני שומרי הסף. | 2 ימי פורים, ימי משתה אסתר עם אחשורוש והמן. | 1 בחדש הראשון הטיל פור. | 10.000 ככר כסף. | 13, בשלשה עשר לחדש שנים עשר. | 13, 12, בשנת שתים עשרה הפיל פור. | 3, ימים צומו עלי. | 50, אמה העץ. | 2, ביום השני במשתה היין. | 3, חדש סיון אגרות מרדכי. | 23, בעשרים ושלוש בחדש. | 500, איש נהרגו ביום הראשון. | 10, עשרת בני המן. | 300, איש נהרגו ביום השני בשושן. | 75.000, נהרגו בשאר מדינות המלך. | 14, י"ד. | 15, ט"ו.

מיצא מי אני?

המזגן עושה פה "רעש נ"ורא ואיום, מי אני? "רעשן"
לא לדבר עם אדם "זר, ש" מעת, מי אני? זרש,
פתחתי את הילקוט והוצאתי מתוכו "ושת" מחברות, מי אני? "ושת"
האי"ש תר" במבטו אחר הציפור במעופה, מי אני? "שתר"
האם בקש"ת רש"ות לקחת את הספר מחברך, מי אני? "תרש"
לראובן מ"אד מתא"ים להיות ראש ישיבה ולשמעון משגיח, מי אני? "אדמתא"
איפה קנית את הכ"תר שיש" לך לתחפושת, מי אני? "תרשיש"
בבית החרו"שת ר"וב הפועלים שומרי תורה ומצוות, מי אני? "שתר"
"שמע י"ונתן בקולי וחזור למבחן, מי אני? "שמעי"
אני מאד אוהב מר"ק יש" לי חשק לאכול מרק בכל יום, מי אני? "קיש"
יצחק חי"יכן יה"ודה מאד עצוב, מי אני? "יכניה"
שאלוהיה מאד "נבוך דן צר"ח עליו בפני כל הכיתה, מי אני? "נבוכדנצר"
הכי יפה הוא ה"הדס ה"זה שקנית בערב החג, מי אני? "הדסה"
יהוד"ה, תכ"ניס את הבגד לארון, מי אני? "התך"

ח הַמְּנִלָּה וְלִקְוָה &

ה"מסך ה"זרם וההצגה החלה, מי אני? "מסכה"
אפרי"ם גילה" למנחם את הפתרון לכתב החידה, מי אני? "מגילה".

